

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Návrh zákona o zahraničnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „návrh zákona“) vychádza z potreby nahradiť doterajšiu právnu úpravu a z poznatkov aplikačnej praxe v súvislosti s výkonom diplomatických funkcií a konzulárnych funkcií, ako aj výkonom zahraničnej služby v pracovnoprávnej oblasti.

Návrh zákona upravuje princípy vykonávania zahraničnej služby, postavenie, zriaďovanie a zrušovanie zastupiteľských úradov Slovenskej republiky v zahraničí (ďalej len „zastupiteľský úrad“) a ich činnosť, pôsobnosť Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) k cudzím zastupiteľským úradom, vykonávanie konzulárnych funkcií, práva a povinnosti zamestnancov v zahraničnej službe, niektoré osobitosti vykonávania štátnej služby v služobnom úrade alebo práce vo verejnom záujme u zamestnávateľa, ktorým je ministerstvo, diplomatické hodnosti a ďalšie náležitosti vykonávania zahraničnej služby.

Návrh zákona reflektuje medzinárodné udalosti posledných rokov, keď muselo ministerstvo reagovať na nové výzvy a v súvislosti s tým precizuje právnu úpravu niektorých inštitútov, napr. evakuácie.

Cieľom návrhu zákona je tiež podrobne upraviť postavenie zamestnancov ministerstva pri výkone práce vo verejnom záujme, ktorí sú vysielaní na výkon zahraničnej služby, keďže doterajšia právna úprava v tomto smere nebola vždy postačujúca, pričom primárna snaha je upraviť postavenie týchto zamestnancov porovnateľne so štátnymi zamestnancami v zahraničnej službe. Zákon má snahu zaviesť explicitnú právnu úpravu pri viacerých právnych otázkach, riešenie ktorých bolo doteraz nachádzané cestou výkladu viacerých súvisiacich právnych predpisov.

Navrhuje sa zavedenie benefitov, ktoré by zvýšili atraktivitu zahraničnej služby, keďže aj vzhľadom na zvýšené bezpečnostné riziká vo svete má záujem o zahraničnú službu klesajúcu tendenciu. Medzi uvedené benefity patrí doplnková dovolenka v trvaní jedného týždňa pre zamestnancov v zahraničnej službe, ktorí ju vykonávajú v krízovej oblasti alebo v štáte so sťažnými životnými podmienkami, príplatok k materskému, príplatok k náhrade príjmu a príplatok k nemocenskému, príplatok k ošetrovnému, voľno v trvaní dvoch týždňov po skončení dočasného vyslania alebo vyslania v krízovej oblasti a zavedenie služobného, resp. pracovného voľna pred dočasným vyslaním, resp. vyslaním a po ňom, zakaždým v trvaní štyroch dní.

Predkladaný návrh zákona má negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy, pozitívne sociálne vplyvy, pozitívny vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu, pozitívny vplyv na služby verejnej správy pre občana a nemá vplyv na limit verejných výdavkov, na podnikateľské prostredie, na životné prostredie ani na informatizáciu spoločnosti.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, zákonmi a medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.

Návrh zákona nie je predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

B. Osobitná časť

K čl. I

K § 1

Ustanovuje sa predmet právnej úpravy, vecná pôsobnosť návrhu zákona a osobná pôsobnosť návrhu zákona. Definuje sa vzťah zákona o zahraničnej službe ako *lex specialis* k zákonu č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej službe“), zákonu č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone práce vo verejnom záujme“), zákonu č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a Zákonníku práce pri výkone zahraničnej služby. Zákon o zahraničnej službe sa bude vzťahovať nielen na zamestnancov ministerstva v štátnej službe a zamestnancov ministerstva pri výkone práce vo verejnom záujme, ktorí budú dočasne vyslaní alebo vyslaní na zastupiteľský úrad, ale aj na štátnych zamestnancov a zamestnancov v ústredí ministerstva.

K § 2

Definujú sa základné princípy, na ktorých je zahraničná služba budovaná a vykonávaná, pričom ide o princípy, ktoré sú uplatňované v zahraničnej službe súčasne s princípmi podľa zákona o štátnej službe. Tieto princípy sú následne premietnuté do jednotlivých ustanovení navrhovaného zákona, resp. sú aj základom pre jeho výklad. Princíp vernosti Slovenskej republike je základným predpokladom výkonu zahraničnej služby, každý zamestnanec v zahraničnej službe je povinný ju vykonávať v najlepšom záujme Slovenskej republiky. Princíp jednotnosti vyjadruje skutočnosť, že zahraničná služba - hoci ju vykonávajú rôzne subjekty na rôznych miestach sveta - tvorí jeden celok. Princíp profesijnej cti má vyjadrovať, v nadväznosti na princíp profesionality podľa zákona o štátnej službe, viazanosť zamestnancov v zahraničnej službe aj pravidlami, ktoré v tejto oblasti pôsobenia sú všeobecne uznávané a rešpektované. Princíp profesijnej cti je vyjadrený aj v povinnostiach zamestnanca v zahraničnej službe dodržiavať protokolárne pravidlá pri výkone zahraničnej služby. Princíp kariérneho rastu, v spojení s princípom profesionality podľa zákona o štátnej službe, sa premieta jednak v povinnej zabezpečovanom vzdelávaní a prehlbovaní kvalifikácie a tiež v ustanoveniach o diplomatických hodnostiach, odrážajúcich kariérne postavenie zamestnanca v zahraničnej službe. Princíp striedania výkonu štátnej služby alebo výkonu práce vo verejnom záujme v Slovenskej republike, t. j. v ústredí ministerstva, s výkonom zahraničnej služby zabezpečuje zamestnancom ministerstva stabilitu a istotu pri výkone zahraničnej služby a je úzko prepojený s princípom kariérneho rastu, ale aj princípom profesionálnej cti. Princíp dodržiavania záväzkov, ktoré pre Slovenskú republiku vyplývajú z medzinárodného práva a práva Európskej únie, nadväzuje na čl. 1 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky, ako aj na princíp zákonnosti vyjadrený v čl. 2 zákona o štátnej službe a povinnosti zamestnanca podľa § 8 ods. 1 písm. a) zákona o výkone práce vo verejnom záujme.

Medzinárodné právo je základným rámcom pre výkon slovenskej zahraničnej služby, a to nielen z dôvodu predchádzania zneužitiu diplomatických výsad a imunit, ale aj vo vzťahu k cieľom zahraničnej služby, ktoré s ním nemôžu byť v rozpore.

K § 3

Definujú sa základné pojmy na účely zákona o zahraničnej službe.

K § 4

Definuje sa pojem dieťa zamestnanca v zahraničnej službe na účely sprevádzania, ktorým sa rozumie vlastné dieťa, osvojené dieťa, dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia súdu, a to až do dovŕšenia 18 rokov veku dieťaťa. Ak dieťa študuje na strednej škole, je považované za sprevádzajúcu osobu do ukončenia strednej školy (okrem obdobia prerušenia štúdia), najdlhšie však do dovŕšenia 21 rokov veku. Dieťa je na účely zákona o zahraničnej službe považované za sprevádzajúcu osobu zamestnanca v zahraničnej službe bez ohľadu na svoj vek v prípade, ak ide o dieťa so zdravotným znevýhodnením, a to z dôvodu, že existuje aj kategória detí, ktoré nie sú deťmi so zdravotným postihnutím alebo ťažkým zdravotným postihnutím, no napriek tomu si vyžadujú špeciálny prístup alebo starostlivosť aj po dosiahnutí dospelosti a napriek veku dieťaťa nemôže jeho rodič vykonávať zahraničnú službu bez toho, aby ho jeho dieťa sprevádzalo a zabezpečilo sa tak zachovanie ich väzieb a bezprostrednej starostlivosti. Pri pojme dieťa so zdravotným znevýhodnením sa vychádza z vymedzenia tohto pojmu v zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorej sa za dieťa so zdravotným znevýhodnením považuje dieťa so zdravotným postihnutím, dieťa choré alebo zdravotne oslabené, dieťa s vývinovými poruchami alebo dieťa s poruchou správania.

Rovnaké podmienky vymedzenia dieťaťa ako sprevádzajúcej osoby platia aj ak ide o dieťa manžela zamestnanca v zahraničnej službe.

Pokiaľ dieťa navštevuje viac stredných škôl, a to bez ohľadu na to, či ide o štúdium v Slovenskej republike, alebo v zahraničí, za ukončenie štúdia na strednej škole sa považuje prvé riadne ukončenie štúdia na strednej škole. Ak sa narodí dieťa počas dočasného vyslania v krajine dočasného vyslania alebo počas vyslania v krajine vyslania zamestnankyni v zahraničnej službe alebo manželke zamestnanca v zahraničnej službe, toto dieťa sa považuje za sprevádzajúcu osobu odo dňa jeho narodenia. Toto ustanovenie jednoznačne vymedzuje, že dieťa je sprevádzajúcou osobou odo dňa jeho narodenia, nie až odo dňa, kedy je mu napríklad vystavený rodný list či iný doklad.

K § 5

Navrhuje sa zákonom zakotviť základné druhy zastupiteľských úradov, ktoré Slovenská republika zriaďuje v zahraničí. Toto rozdelenie reflektuje druh činnosti, resp. právny základ stanovený medzinárodným právom verejným. Slovenská republika v zásade zriaďuje štyri základné druhy zastupiteľských úradov v zahraničí. Najčastejším druhom sú veľvyslanectvá, ktoré sa pre potreby tohto zákona definujú ako diplomatické misie, ktoré sú akreditované pre konkrétny prijímajúci štát, resp. skupinu štátov. Druhou skupinou sú stále misie, ktoré sú slovenskými zastupiteľskými úradmi zriaďovanými pre zabezpečenie riadneho zastúpenia Slovenskej republiky pri medzinárodnej organizácii alebo pri skupine medzinárodných organizácií. Tretím druhom zastupiteľského úradu je konzulárny úrad, najčastejšie generálny konzulát, ktorého prioritnou úlohou je poskytovanie konzulárnych služieb občanom Slovenskej republiky v zahraničí, resp. poskytovanie služieb cudzincom v prípade zabezpečovania riadnej legálnej migrácie do Slovenskej republiky najmä za účelom zamestnania, štúdia, resp. iných krátkodobých návštev ako sú turistické cesty alebo iné krátkodobé cesty do Slovenskej republiky za iným účelom. Posledným druhom zastupiteľského úradu, ktorý by mohol byť Slovenskou republikou zriaďovaný na území cudzích štátov, je osobitná misia, ktorá je obvykle misiou zriaďovanou na ohraničenú dobu, resp. na dobu potrebnú na splnenie konkrétne vytýčeného cieľa.

Navrhuje sa tiež zakotvenie spôsobu zriaďovania a rušenia slovenských zastupiteľských úradov v zahraničí. Rozhodovaciu právomoc v otázkach zriaďovania alebo rušenia zastupiteľských úradov s vymedzenými výnimkami má vláda Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“), ktorá

rozhoduje o sieti slovenských zastupiteľských úradov tak, aby bolo možné efektívne plniť úlohy v oblasti slovenskej zahraničnej politiky v súlade s programovým vyhlásením vlády. Návrh na zriadenie alebo zrušenie slovenského zastupiteľského úradu predkladá minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky (ďalej len „minister zahraničných vecí“), keďže oblasť zahraničnej politiky je v zákonnej kompetencii rezortu diplomacie. Zároveň sa zákonom zakotvujú základné náležitosti, ktoré musí obsahovať návrh na zriadenie alebo zrušenie zastupiteľského úradu, ktorý je predkladaný ministrom zahraničných vecí na rokovanie vlády.

K § 6

Navrhuje sa zákonom vymedziť diplomatickú misiu, ktorou je v ponímaní medzinárodného práva verejného veľvyslanectvo akreditované v prijímajúcom štáte, resp. v skupine štátov tak, ako to zakotvuje Viedenský dohovor o diplomatických stykoch. Pre potreby vykonávania slovenskej zahraničnej služby je potrebné túto definíciu upresniť, aby bolo riadnym spôsobom umožnené presadzovanie zahraničnopolitických záujmov Slovenskej republiky v realite moderných medzinárodných vzťahov. Z tohto dôvodu sa za diplomatickú misiu pre potreby tohto zákona považuje aj diplomatická misia zriadená v teritóriu, ktoré nie je uznané Slovenskou republikou ako samostatný štát, avšak je potrebné, aby tam mala Slovenská republika riadne zahraničné zastúpenie bez toho, aby sa zriadenie takéhoto zastúpenia považovalo za konkludentné uznanie uvedeného teritória za štát, a teda rovnoprávny subjekt medzinárodného práva.

Rovnako sa navrhuje, aby v prípade prerozdelenia priakreditácie medzi už zriadené zastupiteľské úrady bol tento proces veľmi flexibilný a mohol rýchlo reagovať na aktuálne zahraničnopolitické potreby Slovenskej republiky. Z tohto dôvodu je prehodnocovanie prerozdelenia priakreditácie medzi už zriadené zastupiteľské úrady, t. j. pričlenenie priakreditovaného štátu ku konkrétnej diplomatickej misii, navrhované do priamej rozhodovacej právomoci ministra zahraničných vecí bez predchádzajúceho rozhodnutia vlády.

K § 7

Diplomatické funkcie sa navrhuje určiť zákonom demonštratívnym výpočtom, v zásade v rozsahu určenom Viedenským dohovorom o diplomatických stykoch. Navyiac sa ale navrhuje medzi tieto funkcie uviesť niektoré funkcie, ktoré diplomatická misia plní v súlade s ustanoveniami iných všeobecne záväzných právnych predpisov. Konkrétne ide o plnenie funkcií v oblasti realizácie rozvojovej spolupráce v súlade so zákonom č. 392/2015 Z. z. o rozvojovej spolupráci a o zmene a doplnení niektorých zákonov, resp. o plnenie funkcií v oblasti plnenia medzinárodných zmlúv a pod. Zároveň sa v súlade s Viedenským dohovorom o diplomatických stykoch zakotvuje tiež oprávnenie diplomatickej misie vykonávať konzulárne funkcie, ak minister zahraničných vecí nerozhodne, že takéto oprávnenie diplomatická misia mať nebude.

K § 8

Viedenský dohovor o diplomatických stykoch umožňuje vysielajúcemu štátu v prípade potreby a so súhlasom prijímajúceho štátu zriadiť na jeho území úradovňu diplomatickej misie, ktorá je obvykle zriadená v inom mieste ako diplomatická misia samotná. V diplomatickej praxi bola táto možnosť Slovenskou republikou využitá napríklad v rokoch 1993 – 2010 na území Nemeckej spolkovej republiky, kde okrem veľvyslanectva v Bonne, resp. od roku 1999 v Berlíne, boli zriadené pobočky zastupiteľského úradu najprv v Berlíne a po presťahovaní veľvyslanectva z Bonnu do Berlína, v Bonne. Zriadenie úradovne diplomatickej misie má svoj význam najmä v územne rozsiahlych štátoch, v ktorých je okrem mocenského administratívneho centra identifikované ako veľmi dôležité aj iné centrum najmä z pohľadu

vykonávania ekonomických či obchodných aktivít. V prípade zriadenia úradovne, táto z pohľadu Slovenskej republiky nie je osobitným či ďalším diplomatickým zastúpením, takže na jej zriadenie nie je potrebný súhlas vlády, ale v plnej miere postačuje rozhodnutie ministra zahraničných vecí.

K § 9

Navrhuje sa zákonom vymedziť stálu misiu, ktorou je v ponímaní medzinárodného práva verejného zastupiteľský úrad zriadený a akreditovaný pri medzinárodnej organizácii alebo medzinárodnom zoskupení. Na zriadenie a činnosť tohto druhu zastupiteľského úradu sa nevzťahuje Viedenský dohovor o diplomatických stykoch, hoci princípy fungovania medzinárodnej organizácie a pri nej akreditovaných zastúpení v hostiteľskom štáte sú veľmi podobné. Obvykle vychádzajú zo zmluvy medzi medzinárodnou organizáciou a hostiteľským štátom, ktorá tento vzťah podrobne upravuje. Osobitné funkcie plní stála misia, ktorou je stále zastúpenie Slovenskej republiky pri Európskej únii (ďalej len „stále zastúpenie“).

K § 10

Navrhuje sa určiť funkcie stálej misie demonštratívnym výpočtom v rozsahu určenom medzinárodnými zvyklosťami. Okrem toho sa však navrhuje určiť, že aj stála misia sa v plnej miere podieľa na ochrane zahraničnopolitických záujmov Slovenskej republiky a na jednotnom vykonávaní zahraničnej politiky Slovenskej republiky ako jedného celku, a nie iba v rámci problematiky, ktorá je obsahom činnosti medzinárodnej organizácie, pri ktorej je stála misia akreditovaná. Stále zastúpenie okrem demonštratívne vymedzených funkcií stálej misie plní aj špecifické úlohy vo vzťahu k Európskej únii, pričom postavenie stáleho zastúpenia a jeho vzťah k orgánom verejnej moci a k inštitúciám a orgánom Európskej únie je predmetom štatútu stáleho zastúpenia schváleného vládou.

K § 11

Napriek skutočnosti, že Viedenský dohovor o diplomatických stykoch vo svojom článku 14 zakotvuje tri triedy vedúcich diplomatických misií, v slovenskej diplomatickej praxi je najčastejším vedúcim diplomatickej misie mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec, ktorý je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky poverovaný a odvolávaný prezidentom Slovenskej republiky (ďalej len „prezident“). Prezidentovi predkladá návrh na poverenie a odvolanie vedúceho diplomatickej misie vláda, ktorej tento návrh predkladá minister zahraničných vecí. Zákom sa z praktických dôvodov navrhuje tiež umožniť, aby v prípade potreby mohol byť mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec zároveň poverený funkciou vedúceho stálej misie pri medzinárodnej organizácii, pričom táto skutočnosť žiadnym spôsobom neovplyvní spôsob jeho menovania zakotvený v právnom poriadku Slovenskej republiky. Toto dáva Slovenskej republike možnosť v prípade potreby efektívne a relatívne bez zbytočných nákladov zabezpečiť riadne zastúpenie, ako v prijímajúcom štáte, tak i pri medzinárodnej organizácii v ňom sídliacej. Navrhované riešenie je veľmi efektívne najmä v prípade, ak medzinárodná organizácia, resp. viacero medzinárodných organizácií sídli v hlavnom meste, v ktorom je zriadená tiež diplomatická misia.

Na účely zabezpečenia efektívnosti výkonu zahraničnej služby, najmä v prípade malých štátov a najmä z dôvodu šetrenia finančných prostriedkov, sa navrhuje umožniť „zriadenie“ určitej formy diplomatického „inštančného“ zastúpenia, v rámci ktorého mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec fyzicky nesídlí v prijímajúcom štáte, ani v žiadnom štáte priakreditácie, ale svoje povinnosti vyplývajúce z funkcie vedúceho diplomatickej misie vykonáva v sídle vlastného ministerstva vo svojom domovskom štáte, t. j. v Slovenskej republike. Ide o tzv. nerezidentného mimoriadneho a splnomocneného veľvyslancu. Takýto spôsob výkonu funkcie vedúceho diplomatickej misie umožňuje najmä progres v oblasti rozvoja moderných digitálnych

komunikačných prostriedkov. V prípade, ak určité povinnosti nie je možné zo strany takéhoto vedúceho diplomatickej misie vybaviť dištančným spôsobom, na tento účel mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec uskutočňuje pravidelné pracovné cesty do prijímajúceho štátu a potrebné záležitosti vybavuje priamo na mieste. Tento spôsob vykonávania diplomatických funkcií predstavuje výrazné šetrenie finančných prostriedkov, ale aj materiálnych a personálnych zdrojov bez negatívnych vplyvov na vzájomné diplomatické vzťahy oboch štátov. Rovnako je takéto zastúpenie výhodné pre prijímajúci štát, keďže tento je výrazne odľahčený najmä

v oblasti zabezpečenia bezpečnosti cudzej misie. Samozrejme, takéto zastúpenie nie je výhodné a vhodné vo vzťahu k štátom, s ktorými je úroveň vzájomných vzťahov nadštandardná, resp. na území ktorých je usadená výrazná diaspóra občanov vysielajúceho štátu. Bližšie podmienky výkonu funkcie nerezidentného mimoriadneho a splnomocneného veľvyslancu určí ministerstvo vo svojom vnútornom predpise.

Zároveň sa navrhuje, z dôvodu zjednotenia praxe spojenej s vysielaním nových vedúcich diplomatických misií, uloženie povinnosti vymenovanému vedúcemu diplomatickej misie pred samotným vyslaním predložiť svoju koncepciu činnosti v prijímajúcom štáte. Zahraničnému výboru Národnej rady Slovenskej republiky, ktorý v rámci zákonodarného orgánu Slovenskej republiky vykonáva kompetencie v oblasti zahraničnej politiky. Vzhľadom na skutočnosť, že Slovenská republika je tiež členom Európskej únie, z členstva v ktorej jej vyplývajú osobitné práva a povinnosti, sa navrhuje, aby vymenovaní vedúci diplomatických misií Slovenskej republiky v členských štátoch Európskej únie a vedúci stáleho zastúpenia Slovenskej republiky pri Európskej únii, okrem zahraničného výboru predkladali svoju koncepciu tiež Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre európske záležitosti, ktorý v rámci zákonodarného orgánu Slovenskej republiky vykonáva kompetencie vyplývajúce z členstva Slovenskej republiky v Európskej únii.

K § 12

Navrhuje sa zákonom vymedziť konzulárny úrad. Medzinárodne uznávanou a pre Slovenskú republiku záväznou kodifikáciou zriaďovania a fungovania konzulárneho úradu je Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch. V rámci tejto kodifikácie sú zakotvené aj základné funkcie konzulárneho úradu, ktoré do istej miery kopírujú tiež funkcie diplomatickej misie. Naopak diplomatická misia je v súlade s Viedenským dohovorom o diplomatických stykoch oprávnená aj na výkon konzulárnych funkcií, ktoré sú demonštratívny výpočetom uvedené v § 20. Táto zdanlivá duplicita nie je samoúčelná, keďže niektoré štáty majú na území prijímajúceho štátu zriadenú iba diplomatickú misiu, resp. iba konzulárny úrad, ktoré sa však zriaďujú na základe rozdielnych medzinárodných dohovorov.

Podobne ako je to v prípade diplomatickej misie, aj v prípade konzulárneho úradu je potrebné zákonom zabezpečiť riadne presadzovanie záujmov Slovenskej republiky v realite moderných medzinárodných vzťahov. V prípade konzulárneho úradu je takýmto záujmom predovšetkým ochrana záujmov občanov Slovenskej republiky. Z tohto dôvodu sa za konzulárny úrad pre potreby tohto zákona považuje aj zastúpenie Slovenskej republiky v teritóriu, ktoré nie je uznané Slovenskou republikou ako samostatný štát, avšak je potrebné, aby tam mala Slovenská republika riadne zahraničné zastúpenie bez toho, aby sa zriadenie takéhoto zastúpenia považovalo za konkludentné uznanie uvedeného teritória za štát a teda rovnoprávny subjekt medzinárodného práva.

Vzhľadom na skutočnosť, že prioritným dôvodom zriaďovania konzulárnych úradov je najmä poskytovanie konzulárnych služieb občanom Slovenskej republiky, je bežné, že najmä v štátoch s veľkou rozlohou a pomerne početnou slovenskou diaspórou sa okrem diplomatickej misie zriadi aj konzulárny úrad, ktorého sídlo je obvykle v mieste, kde je sústredená pomerne veľká slovenská diaspóra. Ako príklad v rámci Európskej únie môže slúžiť Nemecká spolková

republiky, kde okrem veľvyslanectva v Berlíne je zriadený aj generálny konzulát v Mníchove, resp. Spojené štáty americké, kde je okrem veľvyslanectva vo Washingtone zriadený aj generálny konzulát v New Yorku.

Súčasne sa navrhuje zákonom určiť druhy konzulárnych úradov zriaďovaných Slovenskou republikou. Toto rozdelenie v plnej miere zodpovedá úprave kodifikovanej vo Viedenskom dohovore o konzulárnych stykoch.

Zároveň sa navrhuje, aby sa súčasne so zriadením konzulárneho úradu určil aj konzulárny obvod konzulárneho úradu.

K § 13

V súlade s medzinárodne uznávanými a aplikovanými zvyklosťami sa navrhuje, aby poverovanie a odvolávanie vedúceho konzulárneho úradu bolo v právomoci ministra zahraničných vecí. Vedúci konzulárneho úradu z pohľadu medzinárodného práva a zvyklostí nie je menovaný hlavou štátu, ani hlave štátu neodovzdáva svoje poverovacie listiny. Vedúci konzulárneho úradu, na rozdiel od vedúceho diplomatickej misie, nie je vybavený poverovacími listinami, ale konzulským patentom. Tento konzulský patent neodovzdáva hlave štátu.

Na zabezpečenie transparentného a zodpovedného výberu vedúceho konzulárneho úradu sa navrhuje, aby bol vybraný výberovým konaním, podobne ako vedúci zamestnanec vykonávajúci štátnu službu. Toto ustanovenie sa však nevzťahuje na honorárneho konzulárneho úradníka, ktorý je poverený vedením konzulárneho úradu vedeného honorárnym konzulárnym úradníkom.

Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch určuje pre každý druh zriaďovaného konzulárneho úradu úroveň jeho vedúceho. Navrhuje sa preto túto medzinárodne uznávanú úpravu zakotviť aj v zákone.

K § 14

Z dôvodu špecifik konzulárneho úradu sa navrhuje v § 14 upresniť niektoré modalitty týkajúce sa konzulárneho úradu.

Podobne, ako je to v prípade úradovní diplomatických misií, aj Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch umožňuje vysielajúcemu štátu zriaďovať so súhlasom prijímajúceho štátu konzulárny úrad v inom mieste ako je sídlo už zriadeného konzulárneho úradu. V tejto súvislosti sa navrhuje upresniť postup tak, aby takto zriadený konzulárny úrad bol úradom nižšej triedy, teda vicekonzulát, resp. konzulárne zastupiteľstvo. Úrady tohto druhu je možné zriaďovať aj na výkon vopred určenej ad hoc konzulárnej funkcie. Z dôvodu zachovania flexibility a rýchlej reakcie na výkon konzulárnych služieb sa navrhuje rozhodnutie o zriadení či zrušení takéhoto konzulárneho úradu ponechať vo výlučnej rozhodovacej právomoci ministra zahraničných vecí, ktorý je ale povinný o svojom rozhodnutí následne informovať vládu.

K § 15

Navrhuje sa ustanoviť, že konzulárny úrad môže viesť aj honorárny konzulárny úradník, ktorého poveruje vedením tohto konzulárneho úradu minister zahraničných vecí. Minister zahraničných vecí rovnako predmetné poverenie aj zrušuje a rozhoduje o zriadení a zrušení takéhoto konzulárneho úradu. Zriaďovanie a zrušovanie konzulárnych úradov vedených honorárnym konzulárnym úradníkom, ako aj poverovanie a odvolávanie honorárneho konzulárneho úradníka je upravené osobitným vnútorným predpisom ministerstva. Konzulárne úrady vedené honorárnymi konzulárnymi úradníkmi Slovenskej republiky vykonávajú svoju činnosť v súlade s platným zákonom na vlastné náklady a v rozsahu, ktorý určí diplomatická misia. Smernica Rady (EÚ) 2015/637 z 20. apríla 2015 o opatreniach koordinácie a spolupráce na uľahčenie konzulárnej ochrany nezastúpených občanov Únie v tretích krajinách a o zrušení

rozhodnutia 95/553/ES (ďalej len „smernica Rady (EÚ) 2015/637“) umožňuje členským štátom určiť, či tieto úrady budú alebo nebudú určené ako subjekty poskytovania konzulárnej ochrany. Vzhľadom na charakter činnosti konzulárnych úradov vedených honorárnymi konzulárnymi úradníkmi Slovenskej republiky sa navrhuje, aby zo zákona nemali povinnosť poskytovať konzulárnu ochranu; nevylučuje to však možnosť individuálnej pomoci občanom Slovenskej republiky v konkrétnych prípadoch v súčinnosti s diplomatickou misiou, ktorá ich činnosť koordinuje. Napriek skutočnosti, že konzulárny úrad vedený honorárnym konzulárnym úradníkom je konzulárnym úradom zriaďovaným v súlade s Viedenským dohovorom o konzulárnych stykoch a tento úrad, ako aj osoba honorárneho konzulárneho úradníka, požívajú v zmysle Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch istú mieru výsad a imunit, najmä v spojitosti s výkonom konzulárnych funkcií, nie je honorárny konzulárny úradník v žiadnom štátnozamestnaneckom, pracovnom či obdobnom pomere s ministerstvom. Funkcia honorárneho konzulárneho úradníka je vykonávaná bezplatne a samotná osoba honorárneho konzulárneho úradníka má iný zdroj príjmov (napríklad podnikanie) a častokrát je to zároveň občan cudzieho štátu. Z uvedeného dôvodu je potrebné jasne vymedziť, že na zriadenie konzulárneho úradu vedeného honorárnym konzulárnym úradníkom, ako aj na menovanie honorárneho konzulárneho úradníka sa vzťahujú výlučne ustanovenia § 15 a § 20 písm. b) až o), t. j. ustanovenia o výkone konzulárnych funkcií, v rozsahu, ktorý určí minister zahraničných vecí v poverení. Zároveň sa ustanovuje, že honorárneho konzulárneho úradníka pri výkone konzulárnych funkcií riadi, kontroluje a jeho činnosť koordinuje diplomatická misia. Ide o diplomatickú misiu, ktorá pôsobí v tom istom prijímajúcom štáte, v ktorom je zriadený aj konzulárny úrad vedený honorárnym konzulárnym úradníkom.

Minister zahraničných vecí udeľuje tiež cudziemu štátu súhlas na zriadenie konzulárneho úradu vedeného honorárnym konzulárnym úradníkom na území Slovenskej republiky, a to na základe žiadosti tohto cudzieho štátu. Ministerstvo si môže v rámci posúdenia žiadosti zadovážiť stanovisko orgánu územnej samosprávy, ktorého miestna príslušnosť sa určuje podľa miesta sídla zriaďovaného konzulárneho úradu vedeného honorárnym konzulárnym úradníkom.

K § 16

Navrhuje sa zákonne upraviť vzájomný vzťah diplomatickej misie a konzulárneho úradu pri výkone zahraničnej služby. V slovenskej diplomatickej praxi je obvyklé, že na území niektorých štátov je zriadená ako diplomatická misia (veľvyslanectvo), tak aj konzulárny úrad (obvykle generálny konzulát). Diplomatická misia a aj konzulárny úrad sú v zmysle príslušných viedenských dohovorov oprávnené vykonávať ako politické, tak aj konzulárne funkcie. Oba druhy zastupiteľských úradov sú vedené svojím vedúcim, ktorým je obvykle v prípade diplomatickej misie mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec a v prípade generálneho konzulátu generálny konzul. Z dôvodu zachovania jednoty výkonu zahraničnej služby a jednotného postupu pri vykonávaní zahraničnej politiky Slovenskej republiky je potrebné, aby diplomatická misia a konzulárny úrad postupovali pri výkone zahraničnej služby jednotne a koordinovane. Z uvedeného dôvodu sa navrhuje, aby vedúci konzulárneho úradu pri výkone politických funkcií síce požíval istú mieru autonómie, avšak bol v tejto oblasti povinný sa riadiť pokynmi vedúceho diplomatickej misie. Naopak, v prípade výkonu konzulárnych funkcií, ako aj v prípade riadenia vnútorného chodu úradu, požívajú vedúci konzulárneho úradu i diplomatickej misie v zásade plnú autonómiu. V prípade výkonu konzulárnych funkcií je však táto autonómia ohraničená zákonnými limitmi vyplývajúcimi z príslušných právnych predpisov upravujúcich výkon konzulárnych funkcií. Aj v tomto prípade však platí, že oba úrady aj pri výkone konzulárnych funkcií sú povinné postupovať jednotne.

K § 17

Navrhuje sa zakotvenie osobitnej misie medzi zastupiteľskými úradmi zriaďovanými Slovenskou republikou v zahraničí. V prípade osobitnej misie ide v prevažnej miere o zastupiteľský úrad zriaďovaný iba dočasne, obvykle na splnenie konkrétnej úlohy definovanej vysielajúcim štátom vo vzťahu k štátu prijímajúcemu. Vzhľadom na skutočnosť, že povaha tohto zastupiteľského úradu je výrazne determinovaná konkrétnou úlohou, na ktorú je tento druh zastupiteľského úradu vytvorený, pri jeho zriadení sa predpokladá jeho časovo obmedzené trvanie. Z uvedeného dôvodu sa navrhuje, aby rozhodovanie o zriadení, či rušení tohto druhu zastupiteľského úradu bolo vo výhradnej kompetencii ministra zahraničných vecí, ktorý je primárne zodpovedný za riadne a koordinované vykonávanie zahraničnej politiky Slovenskej republiky.

K § 18

Navrhuje sa zákonom určiť základné právomoci ministerstva pri zriaďovaní cudzích zastupiteľských úradov na území Slovenskej republiky. V súlade so zvykovým medzinárodným právom, ktoré bolo do istej miery kodifikované Viedenským dohovorom o diplomatických stykoch a Viedenským dohovorom o konzulárnych stykoch, ako aj Dohovorom o osobitných misiách, sa vysielajúci štát pri úmysle zriaďiť, resp. zrušiť zastupiteľský úrad na území prijímajúceho štátu obracia s príslušnou žiadosťou na ministerstvo zahraničných vecí prijímajúceho štátu. Z uvedeného dôvodu, ako aj z dôvodu, že v Slovenskej republike je zákonná právomoc na úseku výkonu a koordinácie zahraničnej politiky udelená ministerstvu, sa navrhuje, aby o žiadostiach o zriadenie zastupiteľského úradu cudzieho štátu rozhodovalo ministerstvo.

Zároveň sa navrhuje, aby v prípade, ak je to v záujme Slovenskej republiky, bolo umožnené zriaďovanie zastúpení iných subjektov, ktoré vystupujú v medzinárodných vzťahoch samostatne, avšak nie sú zo strany Slovenskej republiky uznané ako samostatný štát, resp. ako subjekt medzinárodného práva verejného. Zriadenie takýchto zastúpení a poskytnutie výsad a imunit ich personálu sa navrhuje na základe uplatnenia princípu recipacity, teda v rozsahu ako sú zo strany takéhoto subjektu poskytované výsady a imunity personálu slovenského zastúpenia v takomto subjekte.

Zároveň sa ukladá povinnosť ministerstvu viesť zoznam zamestnancov jednotlivých zastupiteľských úradov akreditovaných v Slovenskej republike a ich sprevádzajúcich rodinných príslušníkov. Týmto osobám vydáva ministerstvo osobitný preukaz (tzv. diplomatický identifikačný preukaz) podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý pre ne slúži ako riadny a platný doklad svedčiaci o legálnom pobyte na území Slovenskej republiky a tiež je dokladom o tom, že jeho držiteľ požíva výsady a imunity v rozsahu zodpovedajúcom príslušnému medzinárodnému dohovoru.

K § 19

Spoločné ustanovenia k zastupiteľským úradom obsahujú ustanovenia vzťahujúce sa na všetky formy zastupiteľských úradov. Odsek 1 ustanovuje viazanosť výkonu diplomatických funkcií nielen slovenským právnym poriadkom, ale aj medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, a taktiež vyžaduje súlad tohto výkonu s právnymi predpismi prijímajúceho štátu.

Odseky 2 a 3 ustanovujú osobitné postavenie diplomatickej misie v sústave zastupiteľských úradov Slovenskej republiky, a to jednak tým, že diplomatická misia je najvyšším zastupiteľským úradom, ako aj tým, že môže vykonávať činnosť všetkých ostatných foriem zastúpenia.

§ 19 tiež obsahuje ustanovenia umožňujúce zriaďovanie spoločných zastupiteľských úradov s inými štátmi, resp. pôsobenie na iných zastupiteľských úradoch. Ide o inštitút, ktorý vychádza

najmä z praxe zriaďovania spoločných zastupiteľských úradov v krajinách, kde zriadenie osobitného zastupiteľského úradu Slovenskej republiky nie je z rôznych dôvodov efektívne.

K § 20

Navrhované ustanovenie vymedzuje rozsah určených konzulárnych funkcií diplomatických misií, konzulárnych úradov, ako aj príslušných útvarov ministerstva na viacerých úsekoch štátnej správy. Všeobecný právny rámec vykonávania týchto konzulárnych funkcií je daný Viedenským dohovorom o konzulárnych stykoch, avšak podrobnosti sú v podmienkach Slovenskej republiky upravené tiež osobitnými predpismi, prípadne týmto zákonom.

K § 21

Ustanovenia § 21 predstavujú úplnú transpozíciu smernice Rady (EÚ) 2015/637, ktorá bola upravená v § 14g zákona č. 151/2010 Z. z. o zahraničnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 151/2010 Z. z. o zahraničnej službe“) a navrhované znenie ju tiež v plnej miere preberá. Ide o úpravu problematiky konzulárnej ochrany občanov Slovenskej republiky a nezastúpených občanov Európskej únie.

K § 21 ods. 1

Konzulárna ochrana sa navrhuje vymedziť ako súbor opatrení, úkonov a konaní, ktorými diplomatická misia a konzulárny úrad zabezpečujú podporu, pomoc a ochranu v núdzi a v krízovej situácii určeným subjektom. Rozsah ochrany a použité formy sa navrhujú realizovať v závislosti od konkrétneho prípadu pri dodržaní zásady rovnakej úrovne ochrany pre všetky dotknuté subjekty. V súlade s transpozíciou smernice Rady (EÚ) 2015/637 sa skupina subjektov konzulárnej ochrany rozširuje o nezastúpených občanov a rodinných príslušníkov nezastúpeného občana. Neopomenuteľnou skupinou pre konzulárnu ochranu sú právnické osoby, ktoré sa vymedzujú základnými podmienkami, ktorými sú zriadenie podľa právneho poriadku Slovenskej republiky a skutočnosť, že majú sídlo na území Slovenskej republiky. Obmedzenie u právnických osôb je nevyhnutné navrhnúť pre zamedzenie zneužívania konzulárnej ochrany. Prípady poskytnutia konzulárnej ochrany právnickým osobám sa od prípadov, kedy sa ochrana poskytuje fyzickým osobám, líšia nie len svojou povahou, ale aj v závislosti od toho, v ktorej krajine sa okolnosti, ktoré vedú k potrebe poskytnúť konzulárnu ochranu, udejú. Z uvedeného dôvodu je v návrhu zákona vo vzťahu k právnickým osobám ustanovené primerané poskytnutie konzulárnej ochrany zo strany diplomatickej misie alebo konzulárneho úradu. Konzulárna ochrana sa vymedzeným právnickým osobám poskytuje najmä v prípadoch ohrozenia ich majetku v súvislosti s trestným činom spáchaným na právnickej osobe.

K § 21 ods. 2 až 8 a ods. 11

Konzulárna ochrana je z hľadiska situácií, v ktorých je nevyhnutná, širokospektrálnou činnosťou. Demonstratívnym výpočtom sa vymedzujú najčastejšie situácie, v ktorých sa konzulárna ochrana poskytuje.

Pri poskytovaní konzulárnej ochrany je nevyhnutné, aby bola zistená totožnosť osoby, ktorej sa má poskytnúť konzulárna ochrana. V ustanoveniach o preukazovaní totožnosti sa navrhujú formy a postupy preukazovania totožnosti osoby, ktorej sa má poskytnúť konzulárna ochrana. Pre prípady, v ktorých nezastúpený občan nemôže preukázať svoju totožnosť, diplomatická misia alebo konzulárny úrad môže, okrem iného, najmä overiť totožnosť tejto osoby na zastupiteľskom úrade toho členského štátu, o ktorom táto osoba tvrdí, že je jeho štátnym občanom. Toto ustanovenie sa primerane vzťahuje aj na rodinného príslušníka nezastúpeného občana.

Navrhuje sa v zákone upraviť prípady, v ktorých diplomatická misia a konzulárny úrad poskytujú konzulárnu ochranu len na žiadosť oprávnenej osoby, a to najmä v prípadoch obmedzenia osobnej slobody. Nie sú zriedkavé prípady, kedy občan priamo odmietne akúkoľvek pomoc a informovanie napríklad rodinných príslušníkov. Rovnako napríklad v prípadoch choroby, nehody alebo repatriácie sa navrhuje občanovi alebo nezastúpenému občanovi poskytnúť ochranu, len ak o to požiada a je zrejmé, že situáciu nemôže riešiť vlastnými silami. Posúdenie schopnosti riešiť situáciu vlastnými silami je vždy individuálne a závisí od okolností prípadu, pretože ak občan napríklad má komerčné pripoistenie pri ceste do zahraničia a jeho stav si vyžaduje repatriáciu, túto zabezpečuje príslušná poisťovňa. V prípade úmrtia občana diplomatická misia alebo konzulárny úrad v nevyhnutnom prípade poskytuje rodinným príslušníkom tohto občana, ktorými sa rozumejú príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel, teda osobám blízkym vo vzťahu k občanovi, o ktorého úmrtie ide, potrebnú pomoc a podľa potreby na účel umožnenia prevozu telesných pozostatkov tejto osoby vystavuje sprievodný list na prepravu telesných pozostatkov. Diplomatická misia alebo konzulárny úrad úmrtie občana týmto najbližším príbuzným priamo neoznamuje. Túto informáciu iba sprostredkuje cez policajné orgány.

K § 21 ods. 9

Na základe praktických skúseností z konzulárnej praxe sa navrhuje upraviť v zákone aj možnosť odmietnutia poskytnutia konzulárnej ochrany zo strany diplomatickej misie a konzulárneho úradu, predovšetkým v prípadoch, kedy občan alebo nezastúpený občan neposkytuje súčinnosť, odmieta poskytnúť akékoľvek informácie, konzulárnu ochranu v minulosti zneužil, v žiadosti o konzulárnu ochranu uviedol nepravdivé alebo zavádzajúce informácie alebo požaduje konzulárnu ochranu nad rámec možností diplomatickej misie alebo konzulárneho úradu.

K § 21 ods. 10

Toto ustanovenie sa navrhuje na základe skúseností z aplikačnej praxe, keď dochádza k nesprávnemu pochopeniu základnej konzulárnej funkcie, podľa ktorej konzulárne úrady zastupujú záujmy občanov vysielajúceho štátu na území prijímajúceho štátu, a ktorá je zakotvená vo Viedenskom dohovore o konzulárnych stykoch. Na základe tejto zásady sa občania častokrát mylne domnievajú, že konzulárny úrad a konzulárni úradníci sú povinní vykonávať bezplatné právne zastupovanie slovenských občanov pri ich súkromných súdnych sporoch (civilných, správnych i trestných) pred súdnymi, správnymi či inými orgánmi prijímajúceho štátu. Takúto činnosť však konzulárni úradníci pred príslušnými orgánmi prijímajúceho štátu nie sú oprávnení vykonávať, z dôvodu že nie sú advokátmi ani nie sú oprávnení vykonávať iný druh právneho zastupovania v prijímajúcom štáte. Navyiac, aktívne vystupovanie pred súdom či podobným orgánom fakticky znemožňuje jurisdikčná imunita diplomatického či konzulárneho úradníka priznaná Viedenským dohovorom o diplomatických stykoch, resp. Viedenským dohovorom o konzulárnych stykoch. Takto udelená imunita môže diplomatického či konzulárneho zástupcu zbaviť iba vysielajúci štát. Jasné a jednoznačné zakotvenie zásady „konzul nie je advokát“ sa navrhuje za účelom zamedzenia nedorozumení s občanmi, resp. nezastúpenými občanmi a z toho vyplývajúcich chýb spôsobených nezabezpečením si riadneho právneho zastúpenia pred súdmi v cudzom štáte a následných neopodstatnených a zbytočných sťažností vo vzťahu k ministerstvu.

K § 22

Ustanovenia § 22 predstavujú úplnú transpozíciu smernice Rady (EÚ) 2015/637, ktorá bola upravená v znení § 14h ods. 1 až 6 zákona č. 151/2010 Z. z. o zahraničnej službe a navrhované znenie ich v plnej miere preberá.

Ustanovenia navrhujú praktické postupy ministerstva, diplomatickej misie a konzulárneho úradu pri zabezpečovaní konzulárnej ochrany nezastúpeným občanom. V zmysle transponovanej smernice sa navrhuje možnosť poskytovania konzulárnej ochrany na základe dohôd s inými členskými štátmi Európskej únie o trvalom zastupovaní a možnosť uzatvárať praktické dojednania s týmito štátmi. Navrhuje sa aj postup pri poskytovaní konzulárnej ochrany v prípade uzatvorenia takýchto dohôd a dojednaní a postup v prípade postúpenia žiadosti nezastúpeného občana príslušnému členskému štátu.

K § 23

Ustanovenia § 23 predstavujú úplnú transpozíciu smernice Rady (EÚ) 2015/637, ktorá bola upravená v znení § 14h ods. 7 až 21 zákona č. 151/2010 Z. z. o zahraničnej službe a navrhované znenie ich v plnej miere preberá.

Pri zabezpečení konzulárnej ochrany občanov a nezastúpených občanov je nevyhnutná úzka spolupráca a koordinácia všetkých dotknutých subjektov (ministerstiev zahraničných vecí, zastupiteľských úradov členských štátov a zastúpenia Európskej únie). V ustanoveniach sa navrhujú základné formy operatívnej spolupráce pri zabezpečovaní konzulárnej ochrany, predovšetkým overovanie a poskytovanie informácií o občanoch a nezastúpených občanoch, určovanie formy a rozsahu konzulárnej ochrany, informovanie o vlastných plánoch pre krízové situácie, o dostupných evakuačných kapacitách a podobne. Pri poskytovaní konzulárnej ochrany občanovi v treťom štáte, v ktorom Slovenská republika nemá zriadený zastupiteľský úrad, zabezpečuje diplomatická misia, konzulárny úrad alebo príslušný útvar ministerstva tomuto občanovi kontakt s jeho rodinnými príslušníkmi alebo s inými relevantnými osobami alebo orgánmi. Za relevantné osoby možno považovať napríklad osoby žijúce s ním v spoločnej domácnosti alebo napríklad v prípade maloletej osoby môže ísť o zabezpečenie kontaktu s jej zákonným zástupcom. Relevantným orgánom v tomto prípade môže byť napríklad orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ďalej môže ísť o zabezpečenie kontaktu s obcou, zdravotníckym zariadením, či orgánom činným v trestnom konaní, a to v závislosti od situácie, v ktorej sa občan, ktorému bola poskytnutá konzulárna ochrana, nachádza. Osobitne sa upravujú postupy ak Slovenská republika alebo iný členský štát plní úlohu vedúceho štátu v zmysle smernice Rady (EÚ) 2015/637. Pojem vedúci štát (leading state) nie je v smernici Rady (EÚ) 2015/637 definovaný; prakticky to znamená, že zo zastupiteľských úradov členských štátov v tretích krajinách sa určí jeden, ktorý plní funkciu koordinátora zabezpečenia konzulárnej ochrany v danom teritóriu. Výber „vedúceho štátu“ nemá stanovené žiadne záväzné postupy, závisí od dohody a možností jednotlivých členských štátov. Medzi nástroje Európskej únie sa radia multidisciplinárne krízové tímy vytvorené v rámci štruktúr Európskej služby pre vonkajšiu činnosť pre reakciu na krízu, operatívna koordinácia a krízové riadenie a mechanizmus Európskej únie v oblasti civilnej ochrany.

Poskytnutie konzulárnej ochrany môže byť spojené aj s nevyhnutnou úhradou finančných nákladov vynaložených na jej poskytnutie. Najčastejšie ide o finančné náklady na zabezpečenie návratu občana alebo nezastúpeného občana na územie domovského štátu (napríklad cestovný lístok, letenka a pod.). Upravuje sa postup diplomatickej misie a konzulárneho úradu pri vyžiadaní záväzku na úhradu finančných nákladov vynaložených na poskytnutie konzulárnej ochrany, a to jednak záväzku občana, a jednak záväzku nezastúpeného občana. Vzory týchto záväzkov sú uvedené v prílohách č. 1 a 2. Uvedené prílohy obsahujú aj osobitný druh záväzku, ktorý sa vyžaduje v prípade poskytnutia konzulárnej ochrany formou repatriácie. Výška nákladov na poskytnutú konzulárnu ochranu je v rovnakých prípadoch rovnaká pre občanov a nezastúpených občanov.

Navrhuje sa upraviť postup ministerstva pri refundácii nákladov vynaložených na poskytnutie konzulárnej ochrany nezastúpenému občanovi voči členskému štátu, ktorého je takáto osoba

štátnym občanom. Vzor žiadosti o uhradenie takýchto nákladov tvorí prílohu č. 3 a je totožný so vzorom uvedeným v smernici Rady (EÚ) 2015/637.

Ak pri poskytovaní konzulárnej ochrany občanovi vzniknú náklady inému členskému štátu a tento požiada o ich refundáciu, navrhuje sa povinnosť ministerstva uhradiť tieto náklady v lehote 12 mesiacov od doručenia žiadosti. Ministerstvo si následne uplatní náhradu týchto nákladov voči občanovi, ktorému bola poskytnutá konzulárna ochrana.

V krízových situáciách existuje reálna možnosť, že poskytnutie konzulárnej ochrany je akútne a neodkladné a neumožňuje zabezpečenie podpísania záväzkov k úhrade finančných nákladov. Pre takéto prípady sa navrhuje možnosť požiadať o náhradu nákladov aj bez existencie záväzku o úhrade finančných nákladov za poskytnutú konzulárnu ochranu.

Navrhujú sa aj podmienky vymáhania pohľadávky na pomernom princípe a alternatívne pri započítaní finančnej podpory z mechanizmu Európskej únie v oblasti civilnej ochrany.

K § 24

Navrhuje sa prevzatie právnej úpravy činnosti diplomatickej misie a konzulárneho úradu na úseku osvedčovania podpisov a listín, vyhotovovania alebo osvedčovania prekladov, ktorá bola zakotvená v § 14e zákona č. 151/2010 Z. z. o zahraničnej službe, s niektorými drobnými zmenami vyplývajúcimi z doterajšej aplikačnej praxe, ako aj z dôvodu zavádzania inovácií pri výkone štátnej správy, najmä jeho elektronizáciou a digitalizáciou.

Navrhované ustanovenia definujú:

- osvedčenie pravosti podpisu na listine, alebo uznanie podpisu na listine za vlastný, osvedčenie zhody odpisu alebo kópie listiny s predloženým originálom a zákonné dôvody na odmietnutie týchto úkonov,
- vykonávanie vyššieho overenia (superlegalizácia) listín vydaných štátom, ktorý nie je zmluvnou stranou Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín za predpokladu, že takáto listina je vyššie overená štátnym orgánom, ktorý ju vydal a diplomatická misia a konzulárny úrad disponujú podpisovými vzormi a vzormi úradných pečiatok štátneho orgánu, ktorý listiny vyššie overil,
- vyhotovovanie prekladov alebo osvedčovanie klientom predložených prekladov verejných listín vydaných cudzím štátom do štátneho jazyka pre účely konaní napríklad na úseku matrik (zápis do osobitnej matriky), štátneho občianstva alebo pri výpisoch z registra trestov,
- vyhotovovanie prekladov alebo osvedčovanie prekladov klientom predložených verejných listín vydaných v štátnom jazyku pre účely konaní na území prijímajúceho štátu, predovšetkým v konaniach na úseku matrik alebo štátneho občianstva. Vyhotovenie prekladu alebo osvedčenie prekladu je možné vykonať, len ak prijímajúci štát takto vyhotovený preklad akceptuje.

V prípade vyhotovovania, resp. osvedčovania prekladov je zakotvená zákonná povinnosť pre diplomatickú misiu, resp. konzulárny úrad vykonanie takéhoto osvedčenia odmietnuť v prípade, ak príslušný zamestnanec diplomatickej misie, resp. konzulárneho úradu dostatočne neovláda cudzí jazyk, v ktorom je prekladaná listina vyhotovená, resp. do ktorého je alebo má byť slovenská listina preložená. Rovnako je zakotvená možnosť odmietnuť tento úkon za predpokladu, že konzulárny úrad, resp. diplomatická misia nemá dostatočné kapacity na jeho vyhotovenie, resp. osvedčenie.

V odseku 2 a 3 sa navrhuje jednoznačne zakotviť, že osvedčenie vykonané konzulárnym úradom, resp. diplomatickou misiou podľa navrhovaného znenia § 24 zákona má na území Slovenskej republiky rovnaké právne účinky ako osvedčenie vykonané na území Slovenskej republiky na to oprávnenou osobou podľa osobitných predpisov – teda notárom, úradným prekladateľom alebo obecným (matričným) úradom. Uvedený návrh vyplýva z aplikačnej praxe, keďže niektoré subjekty najmä súkromného práva (napr. banky, rôzne obchodné

spoločnosti) takto vykonané osvedčenie v niektorých individuálnych prípadoch spochybňovali, čím dostávali klientov do stavu právnej neistoty.

V odseku 4 sa navrhuje formálna stránka a spôsob vyhotovenia osvedčovacej doložky na osvedčovanej listine. V odseku 5 sa navrhujú formy vystavenia osvedčovacej doložky. Tlačeným textom sa rozumie text, ktorý je na listinu vpísaný alebo k listine pripojený na liste papiera, a je vyhotovený tlačiarňou alebo inou technikou tlače za použitia výpočtovej techniky. V odsekoch 7 až 10 sa ustanovujú náležitosti jednotlivých osvedčovacích doložiek, ktorých vzory sú uvedené v prílohe č. 4.

K § 25

Navrhuje sa prevzatie právnej úpravy činnosti príslušného útvaru ministerstva na úseku osvedčovania, ktorým je v súčasnosti konzulárny odbor, ktorá bola zakotvená v § 14f zákona č.151/2010 Z. z. o zahraničnej službe, s niektorými drobnými zmenami vyplývajúcimi z doterajšej aplikačnej praxe, ako aj z dôvodu inovácií pri výkone štátnej správy, najmä jeho elektronizáciou a digitalizáciou.

Konzulárny odbor na tomto úseku vykonáva najmä vyššie overenie výpisov z registra trestov Slovenskej republiky vydaných Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky v prípadoch, keď je potrebné takýto výpis použiť na právne úkony v cudzom štáte.

Okrem toho konzulárny odbor vykonáva vyššie overovanie verejných listín vydaných alebo overovaných orgánmi Slovenskej republiky a organizáciami Slovenskej republiky v dvoch kategóriách, ktorými sú:

- vyššie overenie formou apostilu v zmysle Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín, ktorá sa uplatňuje pri vyššom overení podľa § 25 ods. 1 písm. b) prvého bodu, alebo
- vyššie overenie podľa § 25 ods. 1 písm. b) druhého bodu vo forme osvedčovacej doložky, ktorej vzor a náležitosti sú uvedené v prílohe č. 5, a to v prípade, ak verejná listina vydaná príslušnými orgánmi Slovenskej republiky má byť použitá v štáte, ktorý nie je zmluvnou stranou Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín, alebo ak ide o listinu, ktorá sa týka obchodných činností alebo colných činností.

V § 25 ods. 1 písm. c) sa navrhuje z doterajšieho zákona č. 151/2010 Z. z. o zahraničnej službe prevziať oprávnenie vykonávať vyššie overovanie listín vydaných cudzím zastupiteľským úradom akreditovaným pre Slovenskú republiku osvedčovacou doložkou podľa prílohy č. 5. Podmienkou sine qua non, na ktorej je toto oprávnenie založené, je oznámenie ministerstva zahraničných vecí cudzieho štátu, že jeho zastupiteľský úrad akreditovaný v Slovenskej republike je oprávnený takúto listinu vydať a ministerstvo disponuje podpisovými vzormi, vzormi listín a vzormi úradných pečiatok príslušného zastupiteľského úradu. Doterajšia aplikačná prax ukázala plnú opodstatnenosť tohto ustanovenia v právnom poriadku Slovenskej republiky, najmä v kontexte zvýšeného počtu občanov cudzích štátov usadených dlhodobo na území Slovenskej republiky, predovšetkým za účelom zamestnania či štúdia. Toto ustanovenie výrazne uľahčuje cudzincom kontakt s inými štátnymi orgánmi a inštitúciami najmä pri predkladaní žiadostí o obnove povolenia na prechodný alebo na trvalý pobyt, pri ktorých sú povinní predkladať tiež niektoré potvrdenia či listiny vydané ich domovským štátom, na získanie ktorých teraz nemusia cestovať do domovského štátu. Zároveň sa týmto uľahčuje činnosť zastupiteľských úradov, ktoré by uvedené listiny museli superlegalizovať na použitie v Slovenskej republike v súlade s navrhovaným znením § 24 tohto zákona. Túto úlohu vykonáva konzulárny odbor ministerstva, čím sa výrazne zrýchlilo získanie potrebných dokladov na ďalšie konanie pred príslušnými orgánmi v Slovenskej republike.

Zároveň sa v odseku 2 navrhuje jednoznačne zakotviť, že overenie vykonané konzulárnym odborom podľa § 25 ods. 1 písm. c) má na území Slovenskej republiky rovnaké právne účinky ako osvedčenie vykonané štátom, ktorý listinu vydal a osvedčil v súlade s Dohovorom o zrušení

požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín apostilom, prípadne ak ide o listinu vydanú štátom, ktorý nie je zmluvnou stranou uvedeného dohovoru, sú právne účinky rovnaké, ako v prípade listiny vydanej cudzím štátom, ktorá bola osvedčená slovenskou diplomatickou misiou alebo konzulárnym úradom v súlade s § 24 ods. 1 písm. b) tohto zákona. V odseku 3 sa navrhuje formálna stránka a spôsob vyhotovenia osvedčovacej doložky na overovanej listine.

V prípade, ak sa má vyššie overená listina použiť v štáte, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín, použije sa vzor a náležitosti osvedčovacej doložky podľa tohto dohovoru. V prípade vyššieho overenia ostatných listín podľa tohto ustanovenia náležitosti osvedčovacej doložky upravuje odsek 6 a jej vzor je uvedený v prílohe č. 5.

K § 26

Ustanovenie § 26 demonštratívnym výpočtom ustanovuje činnosti, ktoré sú na účel tohto zákona považované za výkon zahraničnej služby. Za zahraničnú službu sa predovšetkým považuje činnosť zameraná na plnenie úloh zastupiteľských úradov.

Uvedené činnosti sú v praktickej rovine premietnuté v opise činností príslušného štátnozamestnaneckého miesta, na ktorom štátny zamestnanec vykonáva štátnu službu (zahraničnú službu) na zastupiteľskom úrade alebo v pracovnej náplni zamestnanca pri výkone práce vo verejnom záujme vykonávajúceho prácu na zastupiteľskom úrade.

K § 27

Ustanovenie § 27 je praktickým vyjadrením princípu jednotnosti zahraničnej služby, v zmysle ktorého subjektom medzinárodného práva je štát ako celok, a nie ministerstvo či iný orgán štátnej správy. Štát má navonok vystupovať jednotne, čo si vyžaduje vzájomnú súčinnosť štátnych orgánov, prípadne ďalších relevantných právnických osôb. Účelom uvedeného ustanovenia je tak stanovenie vzájomnej spolupráce relevantných subjektov podieľajúcich sa na presadzovaní a ochrane záujmov Slovenskej republiky. S cieľom efektívnej spolupráce tak môžu štátne orgány, či iné subjekty vymedzené v tomto ustanovení uzatvárať dohody, predmetom ktorých bude vymedzenie konkrétnych podmienok spolupráce a poskytovania si vzájomnej súčinnosti. Táto úprava reflektuje súčasný stav, kedy ministerstvo má uzatvorené dohody o vzájomnej spolupráci s inými ministerstvami, predmetom ktorých je vymedzenie podmienok vzájomnej spolupráce pri presadzovaní záujmov Slovenskej republiky navonok, právnym základom pre takéto dohody tak bude nielen kompetenčný zákon, ale predovšetkým zákon o zahraničnej službe, a to aj s ohľadom na skutočnosť, že účastníkom týchto dohôd môžu byť aj iné subjekty, pri ktorých kompetenčný zákon uzatváranie dohôd o spolupráci s ohľadom na predmet jeho úpravy nestanovuje.

K § 28

Pôsobiť na zastupiteľskom úrade a plniť úlohy zahraničnej služby môžu okrem štátnych zamestnancov a zamestnancov ministerstva aj osoby, ktoré sú vysielané do zahraničia subjektami špecifikovanými v § 27, a to na základe dohody o spolupráci uzatvorenej podľa § 27. Týmto osobami sú najmä príslušníci ozbrojených bezpečnostných zborov, príslušníci Národného bezpečnostného úradu, profesionálni vojaci a pod., t. j. osoby, ktoré sú v služobnom pomere podľa osobitných predpisov (napríklad podľa zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov, zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a pod.). Tieto osoby ostávajú naďalej v služobnom pomere a sú vyslané vysielajúcou organizáciou, avšak v rámci dodržiavania princípu

jednotnosti výkonu zahraničnej služby sú pri plnení úloh zahraničnej služby povinné rešpektovať a riadiť sa pokynmi vedúceho zastupiteľského úradu.

K § 29

S ohľadom na osobitosti vykonávania zahraničnej služby na zastupiteľských úradoch sa vylučuje pôsobnosť zákonnej úpravy obsadzovania štátnozamestnaneckých miest ustanovená v zákone o štátnej službe a zákonnej úpravy obsadzovania pracovných miest, na ktorých vykonávajú prácu zamestnanci pri výkone práce vo verejnom záujme ustanovená v zákone o výkone práce vo verejnom záujme. Zároveň sa navrhuje aj možnosť upraviť ďalšie podmienky vykonávania štátnej služby a vykonávania práce vo verejnom záujme na zastupiteľskom úrade, popri podmienkach ustanovených v citovaných zákonoch, aj vo vnútornom predpise ministerstva, a to s ohľadom na aktuálne potreby a požiadavky zahraničnej služby.

K § 30 až 34

Štátnu službu na zastupiteľskom úrade je možné vykonávať štátnym zamestnancom ministerstva v stálej štátnej službe, alebo štátnym zamestnancom, ktorý je na uvedený účel na ministerstvo dočasne preložený z iného služobného úradu, pričom v oboch prípadoch pôjde o zmenu štátnozamestnaneckého pomeru podľa zákona o štátnej službe, ktorou je dočasné vyslanie na vykonávanie štátnej služby do cudziny. Štátnu službu na zastupiteľskom úrade je možné vykonávať aj štátnym zamestnancom, ktorý je v dočasnej štátnej službe v služobnom úrade ministerstva podľa tohto zákona, pričom na právne vzťahy tohto štátneho zamestnanca v dočasnej štátnej službe neupravené zákonom o zahraničnej službe sa vzťahuje zákon o štátnej službe. Dočasná štátna služba je štátnou službou na určitú dobu a štátnozamestnanecký pomer v dočasnej štátnej službe sa zakladá služobnou zmluvou podľa zákona o štátnej službe. Podmienky obsadzovania štátnozamestnaneckých miest na zastupiteľskom úrade bude upravovať vnútorný predpis ministerstva vydaný na základe § 29 zákona, ktorý okrem iného upraví aj postup v prípade, ak by sa malo štátnozamestnanecké miesto na zastupiteľskom úrade obsadiť štátnym zamestnancom, ktorý je v dočasnej štátnej službe už pred dočasným vyslaním na zastupiteľský úrad.

Trvanie dočasnej štátnej služby je vo všeobecnosti podmienené existenciou dôvodu, na základe ktorého štátnozamestnanecký pomer v dočasnej štátnej službe vznikol a existenciou daného štátnozamestnaneckého miesta.

Súčasne sa ustanovuje, že štátnozamestnanecké miesto na zastupiteľskom úrade sa nepovažuje za vhodné štátnozamestnanecké miesto, ktoré je špecifikované v § 29 zákona o štátnej službe. Rovnako toto miesto nie je štátnozamestnaneckým miestom vhodným pre absolventa.

K § 35

Ustanovenie § 35 stanovuje typy zamestnancov, ktorými je možné obsadiť pracovné miesto pri výkone práce vo verejnom záujme na zastupiteľskom úrade, pričom ide o zamestnanca ministerstva, u ktorého došlo k zmene pracovných podmienok na základe dohody o zmene pracovnej zmluvy podľa § 54 Zákonníka práce, ďalej zamestnanca v pracovnom pomere na určitú dobu alebo zamestnanca, ktorý je prechodne pridelený podľa tohto zákona. O spôsobe obsadenia rozhoduje ministerstvo.

K § 36

Zavádza sa nový právny inštitút vyslania zamestnanca pri výkone práce vo verejnom záujme špecifikovaného v § 36 na výkon zahraničnej služby. S ohľadom na osobitosti vykonávania zahraničnej služby a zabezpečenia plynulého chodu plnenia úloh zahraničnej služby z poznatkov aplikačnej praxe vyvstala potreba zavedenia obdobného inštitútu ako je dočasné

vyslanie na výkon štátnej služby v cudzine podľa zákona o štátnej službe, a to aj vo vzťahu k zamestnancom pri výkone práce vo verejnom záujme. Vyslanie sa vykoná na základe dohody medzi ministerstvom a zamestnancom, pričom doba vyslania je stanovená spravidla na tri roky, keďže vyslanie možno dohodnúť na kratšie obdobie ako tri roky a naopak, môže byť dohodnuté na dlhšiu dobu, a to najmä v závislosti od potrieb zahraničnej služby. Skončenie vyslania môže vykonať generálny tajomník ministerstva, a to aj jednostranným úkonom, pričom predĺženie doby vyslania je možné len s písomným súhlasom zamestnanca. Počas vyslania patria zamestnancovi pri výkone práce vo verejnom záujme náhrady a plnenia podľa zákona o cestovných náhradách a plat a náhrady podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Po uplynutí doby vyslania sa zamestnanec pri výkone práce vo verejnom záujme, u ktorého na účel vyslania došlo pôvodne k zmene pracovných podmienok na základe dohody o zmene pracovnej zmluvy podľa Zákonníka práce, preradí písomným oznámením o zmene pracovnej zmluvy na výkon práce rovnakého druhu a v mieste, ako boli dohodnuté v pracovnej zmluve zamestnanca pred jeho vyslaním na výkon zahraničnej služby; uvedené preradenie nie je podmienené súhlasom zamestnanca. Obdobná úprava platí aj v prípade štátnych zamestnancov ministerstva po ukončení ich dočasného vyslania na výkon štátnej služby v cudzine. Uvedený spôsob zaradovania je nevyhnutný s ohľadom na špecifiká výkonu štátnej služby a výkonu práce vo verejnom záujme na ministerstve, predovšetkým kvôli zabezpečeniu plynulej rotácie zamestnancov medzi ústredím ministerstva a zastupiteľskými úradmi. Ak ministerstvo nemôže preradiť zamestnanca na druh práce, ktorú vykonával pred vyslaním, pretože nedisponuje pracovným miestom, na ktorom by bol vykonávaný uvedený druh práce a zamestnanec nebude súhlasiť s jeho preradením na iný druh práce alebo ak ministerstvo nebude mať k dispozícii žiadne voľné vhodné pracovné miesto, pracovný pomer zamestnanca pri výkone práce vo verejnom záujme sa skončí dohodou alebo výpoveďou, pričom výpovedný dôvod je ustanovený s ohľadom na osobitosť právnej úpravy priamo v tomto zákone. Zároveň bude zamestnancovi patriť odstupné v sume podľa tohto zákona. Ostatné ustanovenia Zákonníka práce o skončení pracovného pomeru dohodou alebo výpoveďou ostávajú nedotknuté, napr. ustanovenia o výpovednej dobe, o zákaze výpovede, o povinnosti prerokovať výpoveď so zástupcami zamestnancov, či povinnosti v prípade, ak je dávaná výpoveď zamestnancovi so zdravotným postihnutím alebo členovi odborového orgánu. V prípade zamestnanca, s ktorým bol na účel výkonu zahraničnej služby na zastupiteľskom úrade uzatvorený pracovný pomer na určitú dobu, sa tento pracovný pomer skončí uplynutím doby vyslania. Uplynutím doby vyslania sa skončí aj prechodné pridelenie zamestnanca podľa § 38.

K § 37

Primárnym účelom tohto ustanovenia je zladenie rodinného života (dočasne) vyslaného zamestnanca s výkonom zahraničnej služby. Umožnením zamestnania sprevádzajúcich osôb sa tak minimalizujú negatívne dopady výkonu zahraničnej služby na rodinný a súkromný život (dočasne) vyslaného zamestnanca. Popri snahe zladiť rodinný život vyslaného zamestnanca a umožnenia rodinného zázemia v krajine výkonu zahraničnej služby je ďalším, nemenej významným, dôvodom zavedenia navrhovanej právnej úpravy skutočnosť, že zamestnávanie rodinných príslušníkov je ekonomicky výhodnejšie v porovnaní so zamestnaním samostatne vyslaného zamestnanca, keďže sprevádzajúcej osobe náhrady spojené s jej vyslaním nepatria. Navrhovanú právnu úpravu tak odôvodňuje objektívny dôvod vymedzený vyššie.

Zároveň sa navrhuje možnosť vykonávania zahraničnej služby v pracovnom pomere na určitú dobu aj občanovi Slovenskej republiky, ktorý nie je sprevádzajúcou osobou zamestnanca v zahraničnej službe, ak je to nevyhnutné na zabezpečenie plnenia úloh zahraničnej služby. Pôjde spravidla o prípady, kedy pracovné miesto na zastupiteľskom úrade nie je možné obsadiť

sprevádzajúcou osobou či už z dôvodu, že sprevádzajúca osoba vyslaného zamestnanca nespĺňa predpoklady alebo požiadavky na výkon práce na danom pracovnom mieste alebo je zahraničná služba na zastupiteľskom úrade vykonávaná zamestnancami, ktorí nie sú na ich vyslaní sprevádzaní a z dôvodu zabezpečenia plnenia úloh zahraničnej služby je nevyhnutné obsadenie daného voľného pracovného miesta na zastupiteľskom úrade a nie je možné „čakať“ kým v rámci rotácie dôjde k striedaniu vyslaných zamestnancov, ktorí už budú sprevádzaní sprevádzajúcimi osobami spĺňajúcimi predpoklady na výkon práce na voľnom pracovnom mieste.

K § 38

Ustanovuje sa možnosť prechodne prideliť zamestnanca rozpočtovej organizácie alebo príspevkovej organizácie napojenej na rozpočet ministerstva na výkon zahraničnej služby. Vo svojej podstate predstavuje uvedené prechodné pridelenie obdobu dočasného preloženia v zmysle zákona o štátnej službe z jedného služobného úradu do iného služobného úradu. Predpokladom prechodného pridelenia je písomná dohoda medzi ministerstvom a rozpočtovou alebo príspevkovou organizáciou, z ktorej sa zamestnanec prechodne prideliť. Jedno vyhotovenie tejto dohody sa odovzdá dotknutému zamestnancovi. Obsahové náležitosti písomnej dohody sú najmä platová trieda, do ktorej sa zamestnanec počas jeho prechodného pridelenia zaraďuje, najnáročnejšie činnosti, ktoré bude zamestnanec počas prechodného pridelenia vykonávať, doba prechodného pridelenia a miesto výkonu práce v zahraničí. Prechodné pridelenie bude možné realizovať len so súhlasom dotknutého zamestnanca, prejavom ktorého je uzavretie dohody medzi ním a ministerstvom o prechodnom pridení; uvedená dohoda sa uzavrie až po uzavretí dohody medzi ministerstvom a dotknutou rozpočtovou alebo príspevkovou organizáciou. Zároveň sa ustanovuje ďalší postup a podrobnosti prechodného pridelenia.

K § 39

V aplikačnej praxi je bežné, že na zastupiteľských úradoch okrem diplomatického a administratívno-technického personálu, ktorý je vyslaný na výkon zahraničnej služby, pracujú aj tzv. miestne sily, ktorými sú osoby dlhodobo sa zdržiavajúce na území prijímajúceho štátu, vrátane občanov Slovenskej republiky, ktorí majú na území prijímajúceho štátu stredisko svojich životných záujmov, t. j. ekonomické, rodinné a spoločenské väzby. Zamestnávanie miestnych síl má svoje opodstatnenie predovšetkým z titulu ich znalosti miestnych pomerov a jazyka. Miestne sily na zastupiteľských úradoch môžu vykonávať iba činnosti podporného charakteru, teda činnosti, ktoré nie sú zahraničnou službou, iba s ňou súvisia. Ide o činnosti ako sú tlmočenie, činnosti recepcného či iné pomocné rutinné administratívne práce. Výhodou zamestnávania miestnych síl popri ich znalosti miestnych pomerov sú i nižšie náklady spojené s ich zamestnávaním, keďže tieto osoby nie sú na zastupiteľské úrady vysielané, a teda im nepatria náhrady ani plnenia s vyslaním spojené. Pracovnoprávny vzťah miestnych síl sa spravuje právnym poriadkom prijímajúceho štátu a v prípade, ak to právny poriadok umožňuje, závislú prácu vykonávajú spravidla v pracovnom pomere na dobu určitú. Miestne sily sú povinné dodržiavať vnútorné predpisy ministerstva, predovšetkým predpisy týkajúce sa objektivej bezpečnosti zastupiteľského úradu.

K § 40

Vedúci zamestnanec v zahraničnej službe je nadriadený zamestnanec, ktorý je oprávnený organizovať, určovať a ukladať podriadenému štátnemu zamestnancovi úlohy na vykonávanie štátnej služby a dávať mu na tento účel pokyny a v rovnakom rozsahu je oprávnený organizovať, určovať a ukladať pokyny podriadenému zamestnancovi pri výkone práce vo verejnom záujme. Vedúci zamestnanec v zahraničnej službe tiež riadi, kontroluje a hodnotí

vykonávanie zahraničnej služby svojich podriadených. Vedúci zamestnanec v zahraničnej službe má taktiež oprávnenia nadriadeného zamestnanca aj vo vzťahu k zamestnancom, ktorých zamestnávatelom je ministerstvo a ktorí vykonávajú závislú prácu na zastupiteľskom úrade podľa právneho poriadku iného štátu.

K § 41

Vzhľadom na špecifické postavenie mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca a jeho výkon zahraničnej služby sa navrhuje niektoré ustanovenia zákona o štátnej službe zaoberajúce sa postavením mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca a podmienkami jeho pôsobenia na zastupiteľskom úrade presunúť do nového zákona o zahraničnej službe. Mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec je štátnym zamestnancom. Jeho štátnozamestnanecký pomer sa zakladá služobnou zmluvou podľa zákona o štátnej službe. Na to, aby mohol byť štátnozamestnanecký pomer mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca založený, je nevyhnutné, aby osobu, ktorá má byť v pozícii mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca, poveril výkonom tejto funkcie prezident Slovenskej republiky. Bezodkladne po tom, čo prezident Slovenskej republiky poverí danú osobu výkonom funkcie mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca, zašle kancelária prezidenta ministerstvu oznámenie o poverení. Iný prípad ako založenie štátnozamestnaneckého pomeru mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca služobnou zmluvou nastáva, ak je výkonom tejto funkcie poverený štátny zamestnanec, ktorý už má uzatvorenú služobnú zmluvu s ministerstvom a pôsobí na ministerstve v stálej štátnej službe. V prípade takéhoto štátneho zamestnanca dochádza k zmene už existujúceho štátnozamestnaneckého pomeru podľa zákona o štátnej službe, a to dočasným vyslaním na vykonávanie štátnej služby do cudziny. Uvedené dočasné vyslanie je možné zo strany generálneho tajomníka služobného úradu skončiť, len ak dôjde k zrušeniu poverenia výkonom funkcie mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca prezidentom Slovenskej republiky.

Vzhľadom na postavenie, náročnosť a neustálu pripravenosť a dostupnosť, ktorú funkcia mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca v sebe automaticky zahŕňa, nepatrí mu náhrada za neaktívnu časť služobnej pohotovosti mimo miesta vykonávania štátnej služby a náhrada za pohotovosť pri zabezpečovaní opatrení pre obdobie krízovej situácie. Rovnako zahraničný funkčný plat je určený tak, aby v sebe zahŕňal už prípadnú službu nadčas, štátnu službu v noci, štátnu službu v sobotu a v nedeľu, štátnu službu vo sviatok, ako aj plnenie povinnosti byť zastihnuteľný mimo rámca štandardného služobného času.

K § 42

Rovnako ako tomu bolo v predchádzajúcej právnej úprave zákona č. 151/2010 Z. z. o zahraničnej službe, vzhľadom na špecifiká výkonu činností na zastupiteľských úradoch a na pretrvávajúce ťažkosti spojené s polročným cyklom „poverovania zástupcov vedúcich zamestnancov“ aj v právnej úprave nového zákona o zahraničnej službe sa navrhuje, aby zastupovanie vedúceho zamestnanca v zahraničnej službe na zastupiteľskom úrade bolo naďalej vykonávané bez obmedzenia doby zastupovania podľa zákona o štátnej službe a zároveň sa navrhuje, aby bolo možné zastupovať tohto vedúceho zamestnanca v zahraničnej službe nielen z dôvodu čerpania dovolenky, ale aj z dôvodu jeho neprítomnosti titulom vykonávania služobnej cesty. Štátny zamestnanec poverený na zastupovanie vedúceho zamestnanca v zahraničnej službe naďalej plní povinnosti, ktoré mu vyplývajú z opisu jeho štátnozamestnaneckého miesta a súčasne plní aj povinnosti vedúceho zamestnanca v zahraničnej službe, ktorého funkciu vykonáva na základe poverenia. Inými slovami vykonáva riadiacu činnosť zo svojho štátnozamestnaneckého miesta bez preloženia. Zároveň v prípade, ak poverovaný štátny zamestnanec plní úlohy vedúceho zamestnanca v zahraničnej službe na štátnozamestnaneckom mieste vo vyššej platovej triede, patrí mu funkcia v platovej triede

určenej pre toto štátnozamestnanecké miesto vedúceho zamestnanca v zahraničnej službe. Uvedené vyplýva z právnej úpravy zákona o štátnej službe.

K § 43 a 44

Navrhuje sa priamo v zákone ustanoviť povinnosť absolvovať prípravu na vykonávanie zahraničnej služby, pričom táto povinnosť sa vzťahuje aj na občanov, ktorí boli prijatí do zahraničnej služby v dočasnej štátnej službe ako aj na zamestnancov vykonávajúcich zahraničnú službu na základe vyslania na výkon práce vo verejnom záujme v zahraničí. V prípade štátnych zamestnancov má príprava na vykonávanie zahraničnej služby pred začatím vykonávania zahraničnej služby povahu kontinuálneho vzdelávania podľa zákona o štátnej službe. Zároveň sa upravuje nárok na služobné, resp. pracovné voľno na vybavenie dôležitých osobných vecí, rodinných vecí alebo majetkových vecí v súvislosti s dočasným vyslaním alebo vyslaním, ako aj s ich skončením. Za čerpanie tohto voľna patrí zahraničný funkčný plat alebo funkčný plat v závislosti od toho, či je voľno čerpané pred začatím vykonávania zahraničnej služby (funkčný plat), počas jej vykonávania (zahraničný funkčný plat) alebo až po skončení jej vykonávania (funkčný plat).

K § 45

Aj v prípade nového zákona o zahraničnej službe sa zavádza povinnosť služobného úradu, resp. právo zamestnanca vykonávajúceho zahraničnú službu, aby bol počas jej výkonu sprevádzaný manželom a deťmi, a to za predpokladu, že o uvedené požiada. Zároveň sa však zavádza oprávnenie ministerstva neumožniť takéto sprevádzanie, ak toto sprevádzanie neumožňuje krízová situácia v mieste výkonu zahraničnej služby. Vyhodnocovanie krízovej situácie je oprávnením a zároveň aj povinnosťou ministerstva. Krízová situácia, ktorá neumožňuje nasledovanie sprevádzajúcich osôb môže spočívať napr. vo vojnovom stave alebo v bezprostrednej hrozbe vojny, prírodnej katastrofe, či inej situácii, ktorá by mohla ohroziť bezpečnosť, život alebo zdravie sprevádzajúcich osôb. Ministerstvo bude v takomto prípade krízovú situáciu monitorovať a vyhodnocovať a v prípade zlepšenia situácie v krajine dočasného vyslania, resp. vyslania, zabezpečí, ak o to bude mať zamestnanec vykonávajúci zahraničnú službu záujem, aby ho jeho sprevádzajúce osoby mohli nasledovať dodatočne.

Ak by manžel alebo dieťa dočasne vyslaného alebo vyslaného zamestnanca pricestovali do miesta dočasného vyslania alebo vyslania za zamestnancom v zahraničnej službe a zdržiavali sa tam napriek tomu, že ministerstvo toto sprevádzanie z dôvodu krízovej situácie neumožnilo, nepovažuje sa v tomto prípade manžel a dieťa zamestnanca v zahraničnej službe za jeho sprevádzajúce osoby podľa § 3 písm. m) návrhu zákona a nepatria mu za nich ani náhrady podľa zákona o cestovných náhradách.

Ustanovenie odseku 2 zároveň reaguje na potrebu absolvovania základnej prípravy sprevádzajúcich osôb, ktorej podrobnosti upraví vnútorný predpis ministerstva.

K § 46

Ustanovujú sa jednotlivé diplomatické hodnosti a ich stupne, ako aj konzulárne triedy. Na udelenie diplomatickej hodnosti nie je právny nárok, s výnimkou situácie, ak je osoba poverená prezidentom vedením diplomatickej misie alebo stálej misie. Udelenie či prepožičanie diplomatickej hodnosti je v kompetencii ministra zahraničných vecí a je vyjadrením kariérneho postavenia dotknutého zamestnanca a vychádza z posudzovania každého prípadu osobitne, bez možnosti paušalizácie podmienok do takej miery, aby mohli byť diplomatické hodnosti právne nárokovateľné. Podrobnosti o udeľovaní alebo prepožičiavaní diplomatických hodností a zaradovaní do konzulárnych tried upraví vnútorný predpis ministerstva.

K § 47

V prípadoch, kedy sú v dôsledku krízovej situácie v mieste výkonu zahraničnej služby bezprostredne ohrozené život alebo zdravie zamestnanca v zahraničnej službe alebo jeho sprevádzajúcich osôb, navrhovaná právna úprava explicitne upravuje povinnosť ministerstva rozhodnúť o evakuácii zamestnanca v zahraničnej službe a jeho sprevádzajúcich osôb. Presun môže nastať či už do oblasti prijímajúceho štátu, ktorá nie je krízovou situáciou zasiahnutá, alebo na územie ktoréhokoľvek iného štátu, vrátane Slovenskej republiky. O skončení evakuácie rovnako rozhodne ministerstvo, pričom podrobnosti upraví vnútorný predpis. Ak zamestnanec odmietne ministerstvom nariadenú evakuáciu, uvedené bude považované za porušenie povinností zamestnanca v zahraničnej službe. Ak zamestnanec alebo jeho sprevádzajúce osoby následne požiadajú o evakuáciu po tom, ako odmietli ministerstvom nariadenú evakuáciu, na uvedenú situáciu sa budú vzťahovať ustanovenia o konzulárnej ochrane podľa tohto zákona, a teda zamestnancovi a jeho rodinným príslušníkom sa v tejto situácii poskytne konzulárna ochrana v rovnakom rozsahu ako každému inému občanovi nachádzajúcemu sa v tom čase v rovnakej oblasti postihnutej krízovou situáciou.

K § 48

Popri povinnostiach a obmedzeniach ustanovených v zákone o štátnej službe, zákone o výkone práce vo verejnom záujme či v Zákonníku práce sa ustanovujú pre zamestnancov v zahraničnej službe ďalšie povinnosti a obmedzenia, ktoré vyplývajú z osobitného charakteru zahraničnej služby. Nad rámec povinností ustanovených v citovaných všeobecne záväzných právnych predpisoch tak zamestnanec v zahraničnej službe nesmie svojím konaním a prejavmi poškodzovať dobré meno Slovenskej republiky, zneužiť výsady a imunity podľa medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná, alebo podľa právnych predpisov prijímajúceho štátu, zneužiť diplomatický pas alebo služobný pas, ďalej je povinný dodržiavať protokolárne pravidlá platné v prijímajúcom štáte ako aj povinnosti a obmedzenia, ktoré osobám pôsobiacim na zastupiteľskom úrade ukladajú medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná, a právne predpisy prijímajúceho štátu. Explicitne sa ustanovuje povinnosť zamestnanca v zahraničnej službe dodržiavať obmedzenie pohybu prijaté prijímajúcim štátom v dôsledku krízovej situácie a povinnosť dbať na bezpečnosť zastupiteľského úradu.

Zamestnanec v zahraničnej službe má taktiež oznamovaciu povinnosť vo vzťahu k svojmu bezprostredne nadriadenému vedúcemu zamestnancovi v zahraničnej službe, ktorému je povinný vopred oznámiť miesto plánovaného pobytu a dĺžku neprítomnosti v krajine dočasného vyslania, resp. vyslania, a to z bezpečnostných dôvodov ako aj z dôvodu operatívneho riešenia prípadnej krízovej situácie na zastupiteľskom úrade.

Zároveň sa ustanovuje povinnosť zamestnanca v zahraničnej službe dodržiavať pokyny a opatrenia ministerstva, ktoré sú spojené s nariadenou evakuáciou.

Zákonom o zahraničnej službe sa upravuje osobitá povinnosť pre mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca byť k dispozícii na účely výkonu zahraničnej služby aj nad rámec rozvrhu služobných zmien a nad určený týždenný služobný čas, a to tým spôsobom, že bude zastihnuteľný na zverenom služobnom mobilnom telefóne. Uvedená zastihnuteľnosť, resp. dosiahnuteľnosť je obvyklá v zahraničných službách vo svete, pričom obdobnú úpravu obsahuje napríklad i český zákon o zahraničnej službe. Uvedená zastihnuteľnosť v zásade neobmedzuje mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca počas jeho nepretržitého denného odpočinku ani v dňoch pracovného pokoja, keďže sa v jeho voľnom čase môže zdržiavať kdekoľvek v mieste jeho dočasného vyslania. Takýto typ zastihnuteľnosti na služobnom mobilnom telefóne, s ohľadom na charakter zahraničnej služby a úlohy v rámci nej plnené, ako aj s ohľadom na dôležitosť funkcie mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca, nie je neprimeranou ani obmedzujúcou požiadavkou na osobu vykonávajúcu funkciu na takejto úrovni.

K § 49

Vo vzťahu k zamestnancom v zahraničnej službe, ktorí túto službu vykonávajú v krízových oblastiach a v štátoch so sťaženými životnými podmienkami, sa zavádza inštitút doplnkovej dovolenky ako kompenzačný nástroj dlhodobého psychického zaťaženia zamestnancov, ktorí sú v dôsledku výkonu práce v mimoriadne náročných podmienkach vystavení rôznym situáciám, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ich fyzické, ako aj duševné zdravie. Cieľom tohto inštitútu je znižovanie negatívnych dopadov výkonu zahraničnej služby v uvedených náročných teritóriách, pričom ide o významné preventívne opatrenie zamerané na ochranu zdravia zamestnancov v zahraničnej službe. Zároveň uvedený inštitút predstavuje významný nástroj, ktorý slúži k zvýšeniu atraktivity výkonu zahraničnej služby aj v sťažených teritóriách. Zároveň sa explicitne ustanovuje, že zamestnancovi v zahraničnej službe nepatrí dodatková dovolenka podľa Zákonníka práce.

K § 50 až § 52

Vo vzťahu k zamestnancom v zahraničnej službe sa navrhuje zavedenie príplatku k materskému, príplatku k náhrade príjmu, príplatku k nemocenskému a príplatku k ošetrovnému. Zamestnanci vykonávajúci zahraničnú službu poberajú za výkon tejto služby zahraničný funkčný plat, ktorý predstavuje kompenzáciu reálnych zvýšených životných nákladov, ktoré títo zamestnanci počas ich výkonu služby v zahraničí majú, a to bez ohľadu na ich zdravotný stav či potrebu ošetrovania člena rodiny. Tieto životné náklady sú v porovnaní so životnými nákladmi v Slovenskej republike zvýšené. Poberanie dávok zo slovenského sociálneho poistenia či už v prípade dočasnej pracovnej neschopnosti alebo počas čerpania ošetrovného predstavuje podstatnú stratu príjmu, ktorá je v porovnaní s poberaním týchto dávok na Slovensku výrazným poklesom príjmu, pričom náklady, ktoré sú v porovnaní so životom na Slovensku zvýšené, ostávajú zamestnancom počas ich vyslania nezmenené. Zamestnanec vykonávajúci zahraničnú službu túto službu vykonáva mimo Slovenskej republiky, avšak stále konajúc v záujme Slovenskej republiky, vykonávajúc službu pre Slovenskú republiku. Tento zamestnanec prijíma zvýšené či už osobné, rodinné alebo zdravotné riziká v dôsledku svojho pôsobenia v prijímajúcom štáte. Hlavným účelom novo zavádzaných inštitútov je zabezpečenie zamestnanca v zahraničnej službe, ak sa ocitne v situáciách, ktoré nemôže ovplyvniť. Uvedené príplatky zároveň majú za cieľ prispieť k stabilite personálneho obsadenia zastupiteľských úradov a k zatraktívneniu výkonu zahraničnej služby, a teda k zvýšeniu záujmu o výkon zahraničnej služby, ktorý má s ohľadom na špecifiká jej výkonu klesajúcu tendenciu. Uvedené príplatky predstavujú jeden z nástrojov, ktorý má potenciál prispieť k profesionálnemu a kontinuálnemu výkonu zahraničnej služby. Z rovnakých dôvodov sa navrhuje aj zavedenie príplatku k materskému, a to po dobu, po ktorú má zamestnanec v zahraničnej službe nárok na materské podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. V aplikačnej praxi je bežné, že zamestnankyne v zahraničnej službe, ktorým vznikne nárok na materské počas trvania ich dočasného vyslania alebo vyslania majú záujem bezprostredne po uplynutí tohto obdobia pokračovať a opätovne nastúpiť na výkon zahraničnej služby. Zavedenie príplatku k materskému je výrazný sociálny benefit, ktorý predstavuje kompenzáciu zvýšených životných nákladov v zahraničí.

Zamestnanec je povinný ministerstvu preukázať vznik nároku na materské, na nemocenské a na ošetrovné, vrátane výšky tohto nároku. V praxi sa to bude preukazovať príslušným rozhodnutím Sociálnej poisťovne. Jednotlivé príplatky sa budú vyplácať spätne za predchádzajúci mesiac po doručení rozhodnutia o príslušnej dávke zo Sociálnej poisťovne zamestnancom.

K § 53

Zásada dodržiavania kariérneho systému zahraničnej služby a striedania výkonu zahraničnej služby s výkonom štátnej služby alebo výkonom práce vo verejnom záujme je úzko prepojená so zásadou profesionality. Tým, že ministerstvo dbá na uplatňovanie tejto zásady, zaručuje štátnym zamestnancom a zamestnancom vykonávajúcim prácu vo verejnom záujme stabilitu a istotu pri výkone zahraničnej služby spojenú s kariérnym rastom.

K § 54

Hlavným účelom tohto ustanovenia je umožniť ministerstvu klasifikáciu miest v zahraničnej službe podľa prevažujúceho druhu činnosti, čo bude mať svoj dopad aj na vzdelávanie, zvyšovanie kvalifikácie a špecializáciu zamestnancov a na ostatné vnútorné postupy vykonávania štátnej služby, výkonu práce vo verejnom záujme v ústredí, ako aj zahraničnej služby. Členenie na administratívno-technické miesto má význam aj v prípadoch zahraničnej služby v pracovnom pomere na určitú dobu alebo pri vykonávaní závislej práce na zastupiteľskom úrade štátnym občanom cudzieho štátu. Z dôvodu finančnej náročnosti sa tiež navrhuje nezriaďovať miesta mimoriadnej významnosti na zastupiteľských úradoch. Ustanovenie odseku 3 rieši situáciu vedúcich zamestnancov v štátnej službe, ktorí ako dlhoroční odborníci vykonávajú funkciu vedúceho zamestnanca v zahraničí a ako odborníkom sa umožňuje vymenovať ich na funkciu vedúceho zamestnanca bez výberového konania.

K § 55

Navrhuje sa ustanoviť ďalšie prípady zmeny štátnozamestnaneckého pomeru na ministerstve, ako osobitnú úpravu k zákonu o štátnej službe.

K § 56

Účelom je upraviť situáciu, ak je štátny zamestnanec vyslaný do orgánu verejnej moci cudzieho štátu, pričom špecifikuje rozsah doby vyslania a tiež rozsah poskytovania náhrad tomuto štátnemu zamestnancovi, keďže z praxe sú tieto náhrady poskytované aj orgánom, v ktorom štátny zamestnanec pôsobí. Ďalej ustanovenie rieši obsadzovanie takto uvoľneného štátnozamestnaneckého miesta a zaradenie vyslaného štátneho zamestnanca na pôvodné miesto po uplynutí doby vyslania. Vyslanie do orgánu verejnej moci cudzieho štátu, resp. do medzinárodnej organizácie, sa s ohľadom na obdobnú úpravu, akou je dočasné vyslanie podľa zákona o štátnej službe, primerane riadi príslušnými ustanoveniami zákona o štátnej službe, pokiaľ návrh zákona neobsahuje špeciálnu úpravu, ktorá inštitút vyslania a problematiku s ním súvisiacu upravuje odlišne od inštitútu dočasného vyslania obsiahnutého v zákone o štátnej službe.

K § 57

Účelom je upraviť prípad zaradenia štátneho zamestnanca mimo činnú štátnu službu, ak štátny zamestnanec vykonáva funkciu v orgáne verejnej moci cudzieho štátu alebo v medzinárodnej organizácii a dostáva od tohto orgánu, resp. organizácie plat. Ide o špecifický inštitút, ktorého cieľom je umožniť štátnemu zamestnancovi v určitom štádiu jeho kariéry nabráť skúsenosti z pôsobenia v orgáne verejnej moci cudzieho štátu alebo v medzinárodnej organizácii pri súčasnom zachovaní možnosti návratu na ministerstvo.

K § 58

Inštitút veľvyslancov s osobitným poslaním podľa § 58 má v praxi diplomatickej služby svoje opodstatnenie. Ide o štátneho zamestnanca, zvyčajne bývalého vedúceho diplomatickej misie či stálej misie, ktorý je poverený konkrétnou, zväčša dlhodobou agendou vo vymedzenej oblasti.

K § 59 a 60

Ustanovenia § 59 riešia prípady obsadenia voľného miesta vedúceho diplomatickej misie alebo stálej misie v dôsledku absencie poverenia prezidentom. Tieto ustanovenia však nemajú vplyv na právne úkony ministerstva realizované vo vzťahu k prijímajúcemu štátu podľa pravidiel medzinárodného práva verejného, konkrétne napríklad podľa Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch.

Ustanovenie § 60 rieši postavenie štátneho zamestnanca povereného vedením diplomatickej misie alebo stálej misie podľa § 59 vrátane príplatku za riadenie, ktorý mu v rámci výkonu tejto funkcie prináleží.

K § 61

Z dôvodu zachovania právnej istoty v špecifických situáciách vzťahujúcich sa k pôsobeniu v orgánoch verejnej moci cudzieho štátu alebo v medzinárodných organizáciách, sa upravujú časové obdobia, ktoré sa započítavajú do dĺžky služobnej praxe štátneho zamestnanca. Do služobnej praxe štátneho zamestnanca sa započítava čas, keď pôsobil v orgáne verejnej moci cudzieho štátu alebo v medzinárodnej organizácii, bez ohľadu na to, či bol počas tohto obdobia zaradený mimo činnnej štátnej služby alebo bol do príslušného orgánu alebo medzinárodnej organizácie s jeho súhlasom vyslaný. Pôsobením v medzinárodnej organizácii sa rozumie aj pôsobenie v inštitúciách a orgánoch Európskej únie. Rovnako sa do služobnej praxe započítava aj čas, keď bolo štátnemu zamestnancovi poskytnuté služobné voľno na čas pôsobenia v medzinárodnej organizácii alebo v rámci projektu Európskej únie. Maximálny čas, na ktorý je možné poskytnúť služobné voľno na pôsobenie v medzinárodnej organizácii alebo na pôsobenie v rámci projektu Európskej únie ustanovuje zákon o štátnej službe. Služobnú prax preukazuje ministerstvu, rovnako ako podľa zákona o štátnej službe, štátny zamestnanec, pričom nie je rozhodujúce kedy v minulosti služobnú prax v orgáne verejnej moci cudzieho štátu alebo v medzinárodnej organizácii štátny zamestnanec nadobudol, ak vie túto prax a dobu jej trvania hodnoverne preukázať.

K § 62 až 66

Vzhľadom na špecifickosť obsadzovania štátnozamestnaneckých miest v ústredí služobného úradu, ktorým je ministerstvo, a na zastupiteľských úradoch, v dôsledku rotácie štátnych zamestnancov s pravidelným miestom výkonu štátnej služby na území Slovenskej republiky a mimo územia Slovenskej republiky, ako aj z dôvodu pôsobenia štátnych zamestnancov v orgánoch verejnej moci cudzieho štátu alebo v medzinárodnej organizácii (či už tam boli vyslaní alebo boli na toto obdobie zaradení mimo činnú štátnu službu), sa navrhuje, aby okamihom dočasného vyslania, dočasného preloženia, poskytnutia služobného voľna či zaradením mimo činnú štátnu službu sa štátnozamestnanecké miesto, na ktorom štátny zamestnanec vykonával štátnu službu pred uvedenou právnou skutočnosťou, považovalo za voľné štátnozamestnanecké miesto, ktoré služobný úrad obsadí niektorým zo spôsobov ustanovených v zákone o štátnej službe a na ktoré je možné zaradiť len štátneho zamestnanca vykonávajúceho stálu štátnu službu na ministerstve. Zároveň sa navrhuje osobitný spôsob zaradovania štátneho zamestnanca po uplynutí doby dočasného vyslania, dočasného preloženia či doby, na ktorú bolo poskytnuté štátnemu zamestnancovi služobné voľno. Takáto špecifická právna úprava vo vzťahu k zákonu o štátnej službe na podmienky ministerstva je nevyhnutná, aby bolo možné flexibilne zabezpečiť plynulé striedanie štátnej služby a zahraničnej služby pri veľkom objeme štátnych zamestnancov, ktorí sú každoročne vysielaní na výkon štátnej služby do cudziny, a ktorí sa zo zahraničnej služby vracajú naspäť na ministerstvo.

K § 67

Ustanovenie upravuje spôsoby skončenia štátnozamestnaneckého pomeru, a to dohodu a výpoveď zo strany ministerstva. V odseku 2 sa upravujú prípady, kedy je v dohode o skončení štátnozamestnaneckého pomeru potrebné uviesť dôvody skončenia štátnozamestnaneckého pomeru. Okrem dôvodov ustanovených v § 75 zákona o štátnej službe môže dať ministerstvo štátnemu zamestnancovi výpoveď aj v ďalších, presne špecifikovaných prípadoch, súvisiacich s nemožnosťou jeho zaradenia na štátnozamestnanecké miesto v tom istom odbore štátnej služby a v tej istej funkcii štátneho zamestnanca pri súčasnej absencii vhodného štátnozamestnaneckého miesta v zmysle § 29 zákona o štátnej službe na ministerstve, ktoré by mohlo ministerstvo štátnemu zamestnancovi ponúknuť. V prípade splnenia všetkých vyššie uvedených podmienok môže ministerstvo skončiť štátnozamestnanecký pomer so štátnym zamestnancom po uplynutí doby jeho vyslania na vykonávanie funkcie v orgáne verejnej moci cudzieho štátu alebo v medzinárodnej organizácii, zaradenia na štátnozamestnanecké miesto veľvyslanca s osobitným poslaním, dočasného vyslania, dočasného preloženia, služobného voľna alebo doby zaradenia mimo činnú štátnu službu.

K § 68

V prípadoch výpovede podľa § 67 ods. 4 návrhu zákona alebo v prípade dohody o skončení štátnozamestnaneckého pomeru z tých istých dôvodov sa navrhuje, aby štátny zamestnanec mal nárok na odstupné, až ak jeho štátnozamestnanecký pomer v stálej štátnej službe trval najmenej jeden rok. Pokiaľ štátnozamestnanecký pomer štátneho zamestnanca v stálej štátnej službe trval menej ako dva roky, štátnemu zamestnancovi patrí odstupné vo výške dvojnásobku naposledy priznaného funkčného platu, vo výške trojnásobku, ak štátnozamestnanecký pomer v stálej štátnej službe trval najmenej dva roky a menej ako päť rokov a vo výške štvornásobku, ak štátnozamestnanecký pomer v stálej štátnej službe trval aspoň päť rokov.

V prípade štátneho zamestnanca, s ktorým bol skončený štátnozamestnanecký pomer výpoveďou alebo dohodou po uplynutí doby zaradenia na štátnozamestnanecké miesto veľvyslanca s osobitným poslaním, sa suma odstupného určí buď na základe funkčného platu, ktorý mal v čase keď mu bola daná výpoveď alebo s ním bola uzavretá dohoda o skončení štátnozamestnaneckého pomeru alebo podľa funkčného platu, ktorý mu bol naposledy priznaný, podľa toho, ktorý z týchto platov je vyšší. Naposledy priznaným sa rozumie funkčný plat, ktorý má v čase plynutia výpovednej doby, ktorý by mohol byť vyšší predovšetkým z dôvodu zvýšenia platovej tarify za služobnú prax.

K § 69

Navrhované ustanovenie, rovnako ako tomu bolo v zákone č. 151/2010 Z. z. o zahraničnej službe, deklaratórne upravuje, že čerpanie materskej dovolenky, dočasná pracovná neschopnosť pre chorobu alebo úraz, prípadne osobné a celodenné ošetrovanie chorého člena rodiny nie je prekážkou, ktorá by mala vplyv na trvanie zahraničnej služby. S cieľom odstránenia interpretačných problémov sa navrhuje explicitne ustanoviť, že čas trvania dôležitých osobných prekážok v práci na strane štátneho zamestnanca sa považuje za vykonávanie zahraničnej služby na účely poskytovania náhrad a plnení, ktoré sú štátnemu zamestnancovi v zahraničnej službe poskytované podľa zákona o cestovných náhradách. Tieto náhrady alebo plnenia sa počítajú podľa naposledy priznaného zahraničného funkčného platu zamestnanca v zahraničnej službe.

Zároveň sa však zdôrazňuje povinnosť služobného úradu vo vzťahu k tehotným ženám, matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiacim ženám v zahraničnej službe dodržiavať povinnosti ustanovené všeobecne záväznými právnymi predpismi. Služobný úrad vyhodnotí najmä všetky riziká pre ich bezpečnosť a zdravie a na základe odborného posúdenia zdravotnej spôsobilosti z hľadiska možných účinkov na tehotenstvo alebo dojčenie takej ženy príslušným

lekárom rozhodne o prijatí potrebných opatrení, napríklad aj o prípadnom skončení dočasného vyslania alebo vyslania.

K § 70

Ustanovenie upravuje spôsob skončenia pracovného pomeru v prípade, ak zamestnanca pri výkone práce vo verejnom záujme nie je možné preradiť na prácu podľa § 36 ods. 5 návrhu zákona. Okrem dôvodov ustanovených v § 63 Zákonníka práce môže služobný úrad dať zamestnancovi pri výkone práce vo verejnom záujme výpoveď aj v ďalších, presne špecifikovaných prípadoch súvisiacich s nemožnosťou jeho preradenia na prácu rovnakého druhu, akú vykonával pred vyslaním.

K § 71

V prípadoch výpovede podľa § 70 ods. 4 návrhu zákona sa navrhuje, aby zamestnanec pri výkone práce vo verejnom záujme mal nárok na odstupné, až ak jeho pracovný pomer trval najmenej 2 roky. Pokiaľ pracovný pomer zamestnanca pri výkone práce vo verejnom záujme trval menej ako 5 rokov, patrí mu odstupné vo výške funkčného platu naposledy priznaného pred jeho vyslaním, vo výške dvojnásobku, ak pracovný pomer trval najmenej 5 rokov a menej ako 10 rokov, vo výške trojnásobku, ak pracovný pomer trval najmenej 10 rokov a menej ako 20 rokov a vo výške štvornásobku, ak pracovný pomer trval najmenej 20 rokov.

V prípadoch dohody o skončení pracovného pomeru z dôvodov podľa § 70 ods. 4 návrhu zákona sa navrhuje, aby zamestnanec pri výkone práce vo verejnom záujme mal nárok na odstupné najmenej vo výške funkčného platu naposledy priznaného pred jeho vyslaním. Pokiaľ pracovný pomer zamestnanca pri výkone práce vo verejnom záujme trval najmenej 2 roky a menej ako 5 rokov, patrí mu odstupné vo výške dvojnásobku funkčného platu, vo výške trojnásobku, ak pracovný pomer trval najmenej 5 rokov a menej ako 10 rokov, vo výške štvornásobku, ak pracovný pomer trval najmenej 10 rokov a menej ako 20 rokov a vo výške päťnásobku, ak pracovný pomer trval najmenej 20 rokov.

K § 72

Navrhuje sa, aby štátnemu zamestnancovi, ktorý vykonával zahraničnú službu v krízovej oblasti nepretržite po dobu najmenej dvoch rokov, patrilo služobné voľno v rozsahu dvoch týždňov, pričom uvedená doba služobného voľna plyní bez prerušenia. Upravuje sa doba, kedy je možné služobné voľno čerpať, a funkčný plat, ktorý patrí štátnemu zamestnancovi čerpajúcemu si služobné voľno.

K § 73

Navrhuje sa, aby zamestnancovi pri výkone práce vo verejnom záujme, ktorý vykonával zahraničnú službu v krízovej oblasti nepretržite po dobu najmenej dvoch rokov, patrilo pracovné voľno v rozsahu dvoch týždňov, pričom uvedená doba pracovného voľna plyní bez prerušenia. Upravuje sa doba, kedy je možné pracovné voľno čerpať, a funkčný plat, ktorý patrí zamestnancovi pri výkone práce vo verejnom záujme čerpajúcemu si pracovné voľno.

K § 74

V prípade disciplinárnej zodpovednosti štátneho zamestnanca je daná subsidiárna pôsobnosť zákona o štátnej službe.

K § 75

Ustanovuje sa povinnosť poradnej komisie zriadenej podľa zákona o štátnej službe pre prípad, že dospeje k záveru o porušení služobnej disciplíny zo strany štátneho zamestnanca, uviesť vo svojom stanovisku, či navrhuje štátnemu zamestnancovi uloženie disciplinárneho opatrenia

a ak áno, uviesť aj aké konkrétne disciplinárne opatrenie sa navrhuje. Stanovisko poradnej komisie nie je pre generálneho tajomníka služobného úradu záväzné, keďže ako vyplýva aj z názvu tejto komisie, jej stanovisko je len stanoviskom poradným. Generálny tajomník služobného úradu v prípade porušenia služobnej disciplíny zo strany štátneho zamestnanca vydá upozornenie o porušení služobnej disciplíny, a to v lehote 30 dní odo dňa predloženia stanoviska poradnej komisie. Zároveň sa navrhuje, aby upozornenie o porušení služobnej disciplíny obsahovalo aj informáciu o disciplinárnom opatrení, ak bolo uložené.

K § 76

Ustanovuje sa, čo sa považuje za porušenie pracovnej disciplíny zamestnancom pri výkone práce vo verejnom záujme, ako sa posudzuje závažnosť porušenia pracovnej disciplíny, aké porušenia pracovnej disciplíny sa rozoznávajú podľa miery ich závažnosti, a aký následok má podľa návrhu zákona menej závažné porušenie pracovnej disciplíny, opakované menej závažné porušenie pracovnej disciplíny a závažné porušenie pracovnej disciplíny.

Pri porušení pracovnej disciplíny sa podľa miery jej závažnosti rozlišuje medzi menej závažným porušením pracovnej disciplíny a závažným porušením pracovnej disciplíny.

V prípade porušenia pracovnej disciplíny môže ministerstvo vydať upozornenie o porušení pracovnej disciplíny, ktoré má slúžiť najmä ako preventívny prostriedok do budúcnosti, ak síce došlo k porušeniu pracovnej disciplíny zamestnancom pri výkone práce vo verejnom záujme, avšak miera jeho závažnosti bola nízka a je predpoklad, že samotné vydanie tohto upozornenia bude mať u neho dostatočný účinok, aby konaniu, ktorým by mohlo dôjsť k porušeniu pracovnej disciplíny predchádzal. Ministerstvo môže vydať toto upozornenie len v lehote jedného roka odo dňa, keď dôvod na jeho vydanie vznikol, inak dané právo zaniká.

V ustanovení odseku 5 je upravený pojem „opakované menej závažné porušenie pracovnej disciplíny“. Pôjde o prípad, ak zamestnanec pri výkone práce vo verejnom záujme po oznámení upozornenia o menej závažnom porušení pracovnej disciplíny najmenej jedenkrát v priebehu šiestich mesiacov poruší pracovnú disciplínu v menej závažnej miere. Aby ministerstvo mohlo konštatovať, že došlo k opakovanému menej závažnému porušeniu pracovnej disciplíny, je rozhodujúce, či zamestnanec pri výkone práce vo verejnom záujme v posledných šiestich mesiacoch po vydaní prvého upozornenia o menej závažnom porušení pracovnej disciplíny znova porušil pracovnú disciplínu v menej závažnej miere, t. j. nevyžaduje sa, aby v tejto lehote už došlo aj k vydaniu a oznámeniu upozornenia za opakované menej závažné porušenie pracovnej disciplíny. Ministerstvo môže so zamestnancom pri výkone práce vo verejnom záujme z dôvodu opakovaného menej závažného porušenia pracovnej disciplíny skončiť pracovný pomer výpoveďou.

Ak sa zamestnanec pri výkone práce vo verejnom záujme dopustí závažného porušenia pracovnej disciplíny, môže s ním ministerstvo okamžite skončiť pracovný pomer.

K § 77

Porušenie pracovnej disciplíny posudzuje generálny tajomník, a to buď z vlastného podnetu alebo na návrh vedúceho zamestnanca. Vedúci zamestnanec, ktorého podriadený zamestnanec pri výkone práce vo verejnom záujme sa mal dopustiť porušenia pracovnej disciplíny, môže podať písomný návrh generálnemu tajomníkovi v lehote 15 dní odo dňa, kedy sa o porušení pracovnej disciplíny dozvedel. Generálny tajomník zriaďuje na účely preskúmania návrhu poradnú komisiu zloženú najmenej z troch členov, ktorá preskúma, či s ohľadom na všetky okolnosti prípadu zamestnanec pri výkone práce vo verejnom záujme porušil pracovnú disciplínu a v akej miere závažnosti. Zákon ďalej vymedzuje okruh osôb, ktoré môžu byť členom poradnej komisie. Členom poradnej komisie by mal byť aj zamestnanec s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa v odbore právo. Ak to však z objektívnych príčin

na strane ministerstva nebude možné, môže generálny tajomník zriaďiť komisiu i bez splnenia tejto podmienky.

Ak sa generálny tajomník domnieva (má vedomosť od vedúceho zamestnanca, iného zamestnanca, príp. z vlastného podnetu), že zamestnanec pri výkone práce vo verejnom záujme porušil pracovnú disciplínu, písomne oznámi túto skutočnosť poradnej komisii v lehote 15 dní odo dňa, keď sa o tomto porušení dozvedel.

Ustanovenia odsekov 4 až 9 upravujú postup poradnej komisie pri preskúmvaní, či došlo k porušeniu pracovnej disciplíny. Zamestnanec pri výkone práce vo verejnom záujme má vždy právo vyjadriť sa písomne k veci a doložiť poradnej komisii dôkazy, ktorými sám disponuje, a ktoré by preukazovali jeho tvrdenia. Zamestnanec pri výkone práce vo verejnom záujme by mal v priebehu preskúmvania porušenia pracovnej disciplíny spolupracovať s poradnou komisiou. Poradná komisia si na účely preskúmvania všetkých okolností porušenia pracovnej disciplíny zabezpečí všetky potrebné podklady. Podkladom môže byť všetko, čo prispeje k zisteniu

a objasneniu skutočného stavu veci a je v súlade s právnymi predpismi, najmä vyjadrenie zamestnanca pri výkone práce vo verejnom záujme, či vyjadrenie iných fyzických osôb. Poradná komisia následne vyhotoví písomný záznam, ktorý bude obsahovať najmä popis všetkých úkonov, ktoré sa vykonali v priebehu preskúmvania porušenia pracovnej disciplíny, ako aj podklady, na základe ktorých dospela k záveru, že zamestnanec pri výkone práce vo verejnom záujme porušil, prípadne neporušil pracovnú disciplínu. Na záver poradná komisia vypracuje odporúčacie písomné stanovisko, v ktorom uvedie, či došlo k porušeniu pracovnej disciplíny a ak áno, v akej miere závažnosti. Zároveň sa ustanovuje povinnosť poradnej komisie pre prípad, že dospeje k záveru o porušení pracovnej disciplíny zo strany zamestnanca, uviesť vo svojom stanovisku, či navrhuje zamestnancovi uloženie disciplinárneho opatrenia a ak áno, uviesť aj aké konkrétne disciplinárne opatrenie sa navrhuje. Toto stanovisko musí doručiť generálnemu tajomníkovi v zákonom ustanovenej lehote.

K § 78 a 79

Návrh zákona upravuje postup generálneho tajomníka po predložení odporúčacieho stanoviska poradnou komisiou. Po predložení stanoviska poradnej komisie je generálny tajomník povinný v lehote 30 dní vydať písomné upozornenie o porušení pracovnej disciplíny alebo v lehote 10 dní písomne upovedomiť zamestnanca o tom, že nedošlo k porušeniu pracovnej disciplíny. Deň doručenia upozornenia sa považuje za deň jeho oznámenia, t. j. od tohto dňa má upozornenie právne účinky.

Ustanovenie § 78 ods. 2 obsahuje výpočet náležitostí, ktoré musí obsahovať upozornenie (t. j. uvedenie aká zákonná povinnosť alebo obmedzenie nebolo splnené alebo bolo porušené s uvedením zodpovedajúceho ustanovenia zákona, či došlo k menej závažnému porušeniu pracovnej disciplíny alebo k závažnému porušeniu pracovnej disciplíny, odôvodnenie (vrátane vymedzenia skutku, ktorý sa považuje za nesplnenie alebo porušenie povinnosti alebo obmedzenia podľa tohto zákona) a v prípade menej závažného porušenia pracovnej disciplíny aj informáciu o tom, že ministerstvo môže pre opakované menej závažné porušenie pracovnej disciplíny skončiť pracovný pomer zamestnanca pri výkone práce vo verejnom záujme výpoveďou. Generálny tajomník v upozornení odôvodní prečo a na základe čoho dospel k záveru, že došlo k porušeniu pracovnej disciplíny. Ak ide u zamestnanca pri výkone práce vo verejnom záujme o opakované menej závažné porušenie pracovnej disciplíny, je vhodné, aby túto skutočnosť generálny tajomník uviedol v odôvodnení upozornenia.

K § 80

Ustanovuje sa, že po uplynutí 18 mesiacov odo dňa oznámenia upozornenia o menej závažnom porušení pracovnej disciplíny sa zamestnanec pri výkone práce vo verejnom záujme posudzuje,

ako keby pracovnú disciplínu neporušil. Lehota 18 mesiacov bola stanovená s ohľadom na postup pri opakovanom menej závažnom porušení pracovnej disciplíny.

K § 81

Ustanovenie umožňuje generálnemu tajomníkovi služobného úradu v prípade porušenia služobnej disciplíny alebo pracovnej disciplíny rozhodnúť o uložení disciplinárneho opatrenia, ktorým je zníženie diplomatickej hodnosti o jeden stupeň alebo zákaz výkonu zahraničnej služby najdlhšie na dobu troch rokov. Pri rozhodovaní generálny tajomník služobného úradu zohľadňuje povahu porušenej alebo nesplnenej služobnej povinnosti alebo pracovnej povinnosti. Ustanovenie zavádza povinnosť prerokovania návrhu uloženia disciplinárneho opatrenia so zástupcami zamestnancov. Uloženiu disciplinárneho opatrenia v podobe zníženia diplomatickej hodnosti o jeden stupeň musí okrem prerokovania uloženia tohto disciplinárneho opatrenia so zástupcami zamestnancov predchádzať aj súhlas ministra.

K § 82 a 83

Z dôvodu zachovania právnej istoty sa ustanovuje, že postupy podľa § 76 až 80 sa uplatnia aj v prípade, ak zamestnanec ministerstva, ktorý sa dopustil porušenia pracovnej disciplíny počas vyslania, keď vykonával na zastupiteľskom úrade prácu vo verejnom záujme ale po ukončení vyslania a návrate do ústredia ministerstva vykonáva na ministerstve štátnu službu a naopak, postup podľa § 74, 75 a 81 sa uplatní, ak sa porušenia služobnej disciplíny dopustil počas svojho dočasného vyslania na zastupiteľskom úrade štátny zamestnanec, ktorý po skončení dočasného vyslania a návrate do ústredia vykonáva na ministerstve práce vo verejnom záujme.

K § 84

Ustanovenie upravuje základné zákonné rámce hodnotenia kvality výkonu práce vo verejnom záujme na ministerstve. Podrobnosti o systéme hodnotenia budú ustanovené vo vnútornom predpise ministerstva. Upravuje sa možnosť ministra udeliť ocenenia za mimoriadne výsledky pri plnení úloh alebo za dlhodobu vysoko kvalitné plnenie úloh štátnym zamestnancom alebo zamestnancom pri výkone práce vo verejnom záujme. Navrhuje sa ponechať dva druhy ocenení, ktorými sú ocenenie ministra zahraničných vecí a mimoriadne udelenie diplomatickej hodnosti. Ocenenia udeľuje minister zahraničných vecí a podrobná úprava bude obsiahnutá vo vnútornom predpise ministerstva.

K § 85

Ustanovenia o vzdelávaní sú upravené aj v zákone o štátnej službe. Napriek tomu sa však navrhuje povinnosť ministerstva zabezpečiť najmenej vzdelávanie v rozsahu podľa odseku 2, keďže na absolvovanie týchto priprav nadväzujú v mnohom zákonné práva a povinnosti. Na účely možnosti posúdenia úrovne absolvovania prípravy sa ustanovuje v odseku 3 spôsob jej ukončenia, ktorým môže byť skúška. Dôvodom ustanovenia obligatórnych typov vzdelávania, ktoré ministerstvo zabezpečuje, ako aj ich možné ukončenie skúškou je previazané s princípom kariérneho rastu a absolvovanie vzdelávania má zabezpečiť nielen odbornú zdatnosť zamestnancov, ale má následne odraz v ich možnostiach kariérneho postupu a pôsobenia na ministerstve. Ustanovenia o vzdelávaní sa v určenom rozsahu vzťahujú aj na zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, ktorých zamestnávateľom je ministerstvo alebo rozpočtová organizácia napojená na rozpočet ministerstva alebo príspevková organizácia založená ministerstvom a na štátnych zamestnancov v služobnom úrade, ktorý je rozpočtovou organizáciou napojenou na rozpočet ministerstva. Návrh zákona umožňuje ministerstvu zabezpečovať vzdelávanie aj sprevádzajúcim osobám a ďalším osobám.

K § 86

Ustanovujú sa oznamovacie povinnosti štátneho zamestnanca, zamestnanca pri výkone práce vo verejnom záujme pred začatím jeho výkonu zahraničnej služby a zamestnanca v zahraničnej službe vo vzťahu k štátnemu občianstvu. Kým pri štátnom zamestnancovi disponuje ministerstvo informáciou o jeho štátnom občianstve, keďže je to obligatórna súčasť žiadosti o prijatie do štátnej služby v zmysle § 38 ods. 3 zákona o štátnej službe a zároveň v zmysle nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 114/2017 Z. z., ktorým sa ustanovujú štátnozamestnanecké miesta, na ktorých môže štátnu službu vykonávať len štátny občan Slovenskej republiky, patrí ministerstvo medzi služobné úrady, v ktorých môže štátnu službu vykonávať len štátny občan Slovenskej republiky, pri zamestnancovi pri výkone práce vo verejnom záujme neexistuje právny základ na zisťovanie údajov o jeho štátnom občianstve. Predovšetkým z bezpečnostných dôvodov však ministerstvo potrebuje pred vyslaním zamestnanca pri výkone práce vo verejnom záujme vedieť, aké má štátne občianstvo, či nemá napríklad občianstvo krajiny, do ktorej má byť vyslaný. Z rovnakých dôvodov sa zavádza povinnosť štátneho zamestnanca a zamestnanca v zahraničnej službe oznamovať ministerstvu všetky zmeny týkajúce sa jeho štátneho občianstva.

K § 87

Vymedzuje sa kompetencia ministerstva v súvislosti s vedením a spracúvaním osobných údajov sprevádzajúcich osôb zamestnancov v zahraničnej službe, ako aj v súvislosti so spracúvaním osobných údajov občana, ktorý požiadal o účasť v misii medzinárodnej organizácie alebo misii medzinárodného zoskupenia. Osobné údaje štátneho zamestnanca vedie ministerstvo v jeho osobnom spise podľa zákona o štátnej službe a osobné údaje zamestnanca pri výkone práce vo verejnom záujme zhromažďuje podľa Zákonníka práce, preto vo vzťahu k týmto zamestnancom nie je v tomto zákone potrebná osobitná úprava.

Na účely poskytovania konzulárnej ochrany podľa tohto zákona zo strany ministerstva, diplomatických misií ako aj konzulárnych úradov sa navrhuje ustanoviť zákonné oprávnenie ministerstva na spracúvanie osobných údajov občana Slovenskej republiky, nezastúpeného občana a jeho rodinného príslušníka, ktorý nie je občanom Európskej únie a sprevádza nezastúpeného občana v treťom štáte a osoby, ktorá tvrdí, že je nezastúpeným občanom, t. j. osobných údajov všetkých osôb, ktorým sa poskytuje konzulárna ochrana podľa tohto zákona. Rozsah týchto spracúvaných osobných údajov je ustanovený v odseku 6, pričom dôležitý je aj údaj týkajúci sa zdravia, ktorý ministerstvo nevyhnutne zisťuje v prípade, ak poskytuje konzulárnu ochranu osobe, ktorá sa nachádza napríklad v zdravotníckom zariadení.

Vo vzťahu ku všetkým osobným údajom dotknutých osôb špecifikovaných vyššie § 87 stanovuje dobu ich uchovávania.

Navrhuje sa, aby ministerstvo mohlo zaznamenávať a po dobu 60 dní uchovávať záznamy telefonických hovorov na tie telefónne linky, ktoré sú určené pre verejnosť, aby im poskytli informácie napríklad o podmienkach cestovania do zahraničia, o otázkach týkajúcich sa konzulárnych funkcií, napríklad ako postupovať pri strate cestovného dokladu, dopravnej nehode alebo inej nepredvídanej udalosti počas pobytu v zahraničí. Zaznamenávanie telefonických hovorov je obmedzené len na telefónne linky organizačného útvaru ministerstva, ktorý je organizačným poriadkom ministerstva určený na zabezpečenie prvotného kontaktu s občanmi v oblasti výkonu konzulárnych činností a účel tohto zaznamenávania je obmedzený na preverovanie sťažností a podnetov týkajúcich sa poskytovania konzulárnych funkcií zamestnancami ministerstva, ktorí vybavujú telefonickú komunikáciu na týchto telefónnych linkách.

K § 88 až 92

Navrhované prechodné ustanovenia majú za cieľ zabezpečiť kontinuitu s právnou úpravou zahraničnej služby účinnou do 30. júna 2027.

K § 93

Odkazuje sa na transpozičnú prílohu, ktorá tvorí prílohu č. 6 návrhu zákona.

K § 94

Zrušuje sa doteraz platný a účinný zákon č. 151/2010 Z. z. o zahraničnej službe.

K čl. II

Vo vzťahu k právnej úprave zamestnancov vykonávajúcich prácu vo verejnom záujme sa navrhuje zjednotenie právnej úpravy poskytovania pracovného voľna na účel sprevádzania manžela so zákonom o štátnej službe tak, aby podmienky poskytovania pracovného voľna a služobného voľna vo vzťahu k zamestnancom sprevádzajúcim manžela pôsobiaceho v zahraničí boli rovnaké. Navrhuje sa preto rozšíriť povinnosť poskytnutia pracovného voľna nielen tým zamestnancom pri výkone práce vo verejnom záujme, ktorí nasledujú manžela vykonávajúceho prácu vo verejnom záujme v zahraničí a štátnu službu v cudzine, ale aj tým, ktorých manžel pôsobí v orgáne verejnej moci iného štátu alebo v medzinárodnej organizácii za podmienok ustanovených v zákone o zahraničnej službe (napríklad ktorých manželia pôsobia v Európskej službe pre vonkajšiu činnosť, v NATO a pod.) alebo vykonáva funkciu národného experta Slovenskej republiky v inštitúcii Európskej únie alebo v orgáne Európskej únie.

K čl. III

Inštitút návratného preddavku bol do právnej úpravy pôvodne zavedený v súvislosti s preklenutím počiatočného obdobia výkonu práce vo verejnom záujme v zahraničí, kedy zamestnanec začne vykonávať prácu vo verejnom záujme v krajine, v ktorej sú vo väčšine prípadov vyššie náklady na bežný život oproti domovskej krajine. Uvedená skutočnosť platila vo väčšom meradle v prípade, ak zamestnanca sprevádzajú do miesta výkonu práce v zahraničí školopovinné deti. V uvedených prípadoch návratný preddavok slúžil primárne na úhradu výdavkov súvisiacich so vzdelávaním týchto detí v cudzine počas prvého mesiaca vykonávania práce vo verejnom záujme, kedy ešte zamestnanec nedisponoval zahraničným funkčným platom zohľadňujúcim ekonomické podmienky v krajine, v ktorej vykonáva prácu. V uplynulom období aplikačná prax priniesla zmenu spôsobu vyplácania náhrad výdavkov spojených so zabezpečením vzdelania dieťaťa zamestnanca, a to vyplácanie vo forme preddavkov. Uvedená zmena v podstate posilnila podmienky fungovania zamestnanca, ktorého v zahraničí sprevádzajú aj deti, čím sa použitie návratného preddavku na takýto účel stalo bezpredmetné. Zároveň je dôležité zohľadniť tú skutočnosť, že šesťmesačná lehota pre vrátenie návratného preddavku spôsobuje z hľadiska rozpočtových pravidiel komplikácie, keďže väčšina zamestnancov odchádza na výkon práce vo verejnom záujme do zahraničia medzi 1. júlom a 1. septembrom kalendárneho roka, čím koniec lehoty na vrátenie návratného preddavku „sa presunie“ do ďalšieho rozpočtového roka. S ohľadom na vyššie uvedené skutočnosti sa navrhuje skrátiť lehotu na vrátenie návratného preddavku na tri mesiace a tým aj znížiť maximálnu výšku poskytnutého preddavku na jeden zahraničný funkčný plat. Návratný preddavok sa poskytuje primárne v eurách, pričom v cudzej mene sa poskytne iba v prípade, ak zastupiteľský úrad nevie z objektívnych príčin vyplatiť preddavok v mene eur. Deje sa tak v krajinách, kde zastupiteľské úrady v rámci svojich pokladní alebo aj banky nedisponujú európskou menou.

K čl. IV

Obdobne ako v prípade príplatku k náhrade príjmu podľa zákona o štátnej službe, ktorý je oslobodený od dane z príjmu, sa navrhuje oslobodenie od dane aj vo vzťahu k príplatku k náhrade príjmu podľa nového zákona o zahraničnej službe. Z uvedeného dôvodu sa upravuje poznámka pod čiarou k odkazu 45.

K čl. V

K bodom 1 a 2

Navrhujú sa legislatívno-technické úpravy v súvislosti s novou úpravou zahraničnej služby.

K bodom 3, 4, 8, 9, 12, 14 až 16, 20 až 22 a 25

Navrhovaná úprava súvisí s presunom problematiky týkajúcej sa mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca do nového zákona o zahraničnej službe, a to s ohľadom na skutočnosť, že funkcia mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca je bezprostredne spätá s výkonom zahraničnej služby.

K bodom 5, 7 a 11

Úprava sa navrhuje z dôvodu presunu problematiky obsadzovania štátnozamestnaneckých miest na zastupiteľských úradoch do nového zákona o zahraničnej službe.

K bodom 6, 17 a 27

Ide o legislatívno-technickú úpravu s ohľadom na vypustenie ustanovenia § 61 ods. 1 a § 61 ods. 2 písm. a).

K bodu 10

Doplnenie odkazu a poznámky pod čiarou sa navrhuje v nadväznosti na osobitnú úpravu obsadzovania štátnozamestnaneckých miest v zahraničnej službe (na zastupiteľských úradoch) v článku I návrhu zákona.

K bodu 13

Ide o legislatívno-technickú úpravu s ohľadom na vypustenie ustanovenia § 50 ods. 3 (bod 12).

K bodu 18

Navrhovateľ považuje za vhodné rozšíriť povinnosť poskytnutia služobného voľna nielen tým štátnym zamestnancom, ktorí nasledujú manžela vykonávajúceho v cudzine štátnu službu podľa tohto zákona alebo podľa osobitného predpisu, manžela vykonávajúceho v cudzine prácu vo verejnom záujme, alebo vykonávajúceho funkciu národného experta Slovenskej republiky v inštitúcii Európskej únie alebo v orgáne Európskej únie, ale aj tým štátnym zamestnancom, ktorých manželia pôsobia v orgáne verejnej moci iného štátu alebo v medzinárodnej organizácii za podmienok ustanovených v zákone o zahraničnej službe (napríklad ktorých manželia pôsobia v Európskej službe pre vonkajšiu činnosť, v NATO a pod.).

K bodu 19

Navrhuje sa doplnenie všeobecnej úpravy služobnej praxe tak, aby táto jednoznačne zodpovedala zámeru predkladateľa – započítaniu služobnej praxe podľa osobitného predpisu iba v služobnom úrade, ktorým je ministerstvo.

V nadväznosti na túto úpravu bude potrebné, aby služobný úrad (ministerstvo) v potvrdení o štátnej službe vydávanom pri skončení štátnozamestnaneckého pomeru alebo pri preložení štátneho zamestnanca do iného služobného úradu rozlišoval dĺžku služobnej praxe započítanú

podľa § 128 od dĺžky služobnej praxe započítanej podľa osobitného predpisu (§ 61 nový zákon o zahraničnej službe).

K bodu 23

Ide o legislatívno-technickú úpravu s ohľadom na vypustenie ustanovenia § 141 ods. 3 (bod 22).

K bodu 24

Inštitút návratného preddavku bol do právnej úpravy pôvodne zavedený v súvislosti s preklenutím počiatočného obdobia trvania dočasného vyslania, kedy dočasne vyslaný štátny zamestnanec začne vykonávať štátnu službu v štáte dočasného vyslania, v ktorom sú vo väčšine prípadov vyššie náklady na bežný život oproti domovskej krajine. Uvedená skutočnosť platila vo väčšom meradle v prípade, ak dočasne vyslaného štátneho zamestnanca sprevádzajú v krajine dočasného vyslania školopovinné deti. V uvedených prípadoch návratný preddavok slúžil primárne na úhradu výdavkov súvisiacich so vzdelávaním týchto detí v krajine dočasného vyslania počas prvého mesiaca trvania dočasného vyslania, kedy ešte dočasne vyslaný zamestnanec nedisponoval zahraničným funkčným platom zohľadňujúcim ekonomické podmienky v krajine dočasného vyslania. V uplynulom období aplikačná prax priniesla zmenu spôsobu vyplácania náhrad výdavkov spojených so zabezpečením vzdelania dieťaťa štátneho zamestnanca, a to vyplácanie vo forme preddavkov. Uvedená zmena v podstate posilnila podmienky fungovania štátneho zamestnanca, ktorého v krajine dočasného vyslania sprevádzajú aj deti, čím sa použitie návratného preddavku na takýto účel stalo bezpredmetné. Zároveň je dôležité zohľadniť tú skutočnosť, že šesťmesačná lehota pre vrátenie návratného preddavku spôsobuje z hľadiska rozpočtových pravidiel komplikácie, keďže väčšina štátnych zamestnancov odchádza na dočasné vyslanie medzi 1. júlom a 1. septembrom kalendárneho roka, čím koniec lehoty na vrátenie návratného preddavku „sa presunie“ do ďalšieho rozpočtového roka. S ohľadom na vyššie uvedené skutočnosti sa navrhuje skrátiť lehotu na vrátenie návratného preddavku na tri mesiace a tým aj znížiť maximálnu výšku poskytnutého preddavku na jeden zahraničný funkčný plat. Návratný preddavok sa poskytuje primárne v eurách, pričom v cudzej mene sa poskytne iba v prípade, ak zastupiteľský úrad nevie z objektívnych príčin vyplatiť preddavok v mene eur. Deje sa tak v krajinách, kde zastupiteľské úrady v rámci svojich pokladní alebo aj banky nedisponujú európskou menou.

K čl. V

Navrhuje sa, aby zákon nadobudol účinnosť 1. júla 2027 s výnimkou ustanovení o príplatkoch k materskému, k náhrade príjmu, k nemocenskému a k ošetrovnému, ustanovení o služobnom voľne a pracovnom voľne po skončení dočasného vyslania, resp. vyslania v krízovej oblasti a s výnimkou článku IV, ktorý nadväzuje na úpravu príplatku k náhrade príjmu.